

ROMEO

WILLIAM
SHAKESPEARE

SEN
ČAROVNÉ NOCI

A MIDSUMMER
NIGHT'S DREAM

NAKLADATELSTVÍ ROMEO

Sen čarovné noci je komedie, kterou Shakespeare zřejmě napsal brzy po tragédii **Romeo a Julie** a před historickou hrou **Král Richard II.** Tyto tři hry, každá v jiném žánru, z něj v krátké době učinily nejuznávanějšího dramatika Anglie. Hry spojuje silný poetický náboj a formální vytríbenost. S tragédií **Romeo a Julie** má **Sen čarovné noci** navíc společnou výchozí situaci: mladí milenci musí čelit rodičům, kteří jejich lásce nepřejí.

Sen čarovné noci patří k několika málo hrám, u nichž autor zřejmě nevycházel z žádného přímého pramene. Jako další se uvádějí **Marná láska snaha** a **Bouře**. Přímý pramen nemá zřejmě ani komedie **Veselé paničky windsorské**. Ve hře je však množství ozvuků z Shakespearovy četby. Snad nejvíce se do ní promítají Ovidiovy *Proměny*, *Rytířova povídka* z *Canterburských povídek* Geoffreyho Chaucera, *Život Theseův* z Northova překladu Plutarchových *Životů slavných Řeků a Římanů*, ale patrný je i vliv děl Johna Lylyho, Edmunda Spencera, Lucia Apuleia a jiných autorů.

První písemná zmínka o hře je z roku 1598 a tiskem vyšla v roce 1600. Badatelé se převážně přiklánějí k názoru, že ji dramatik napsal na přelomu let 1595–1596 k příležitosti šlechtického sňatku. Z narážek v textu lze dokonce usuzovat, že se premiéry zúčastnila sama královna Alžběta I. Nejasné zůstává, o čí svatbu šlo a kdy přesně se konala. Možná právě zde spočívá zdroj jisté nesrovnalosti. Doslovný název anglického titulu je **Sen středoletní noci**. Ta se v Anglii slavila jako noc letního slunovratu z 23. na 24. června. První český překladatel hry František Doucha, zřejmě inspirován německým překladem, dal hře odpovídající libozvučný název **Sen v noci svatojánské** (1855), který se (bez předložky „v“) v českém prostředí ujal. Tajemná, kouzelná noc před svátkem Jana Křtitele je tradičně spojená s pohanskými obyčejí a rituály odpovídajícími atmosféře hry. Problém je ale v tom, že podle přímých odkazů v textu se děj odehrává na přelomu dubna a května. Řada komentátorů na tento rozpor upozorňuje a snaží se ho objasnit. Zkoumá se, kdy vlastně v Anglii začíná léto či jaké další významy může nést slovo „midsummer“. Někteří soudí, že název autor upravil až podle data konkrétní události, k jejímuž uctění hru posléze uvedl. Konec konců nebylo by tomu tak v jeho případě poprvé. Hledají se i jiná vysvětlení, ale záhada přetrvává. S ohledem na časové odkazy v textu hry volí tento překlad název **Sen čarovné noci**.

Ze všech Shakespearových her je tato snad nejvíce založena na ozvu-
cích anglického folkloru. Cykličnost přírodních dějů se vtiskává do jejího
kompozičního rámce. Bylo to právě před rokem, při vítání prvního májo-
vého dne, kdy se milenci Lysandr a Hermie poprvé potkali, prvního květ-
na roku následujícího se pak spolu s ostatními berou. Ducha a obsahovou
náplň pak hře dává původem starý pohanský svátek vítání jara, oslava lás-
ky a plodnosti, v jehož předvečer se lidé houfně hrnou do lesů, stavějí máj-
ky, pálí ohně a tráví čas milostnými radovánkami. Folklorní je samozřejmě
i celé pásmo duchů a nadpřirozených sil a v neposlední řadě množství cita-
cí z lidových písníček, přísloví či říkanek.

Shakespearovi se tu podařilo skloubit zdánlivě neslučitelné. Vypráví
souběžně tři příběhy, které by se za normálních, „nesvátečních“ okolností
nikdy neprotunuly a jejichž společným jmenovatelem je láska, byť v růz-
ných podobách. Rámcem těchto příběhů je chystaná svatba vládce Thesea,
slavného reka antických bájí, a královny Amazonek Hippolyty. Oba autor
převzal v poangličtění podobě, jakou jim vtiskl Chaucer. V pásmu nad-
přirozených sil jsou jejich protějšky manželé král Oberon a královna Tita-
nie. Tito mocní vládcové duchů udržují řád světa a přírody. Nyní jsou ale
ve sporu o malé děcko, sporu tak kolosálním, že se kvůli němu řeky vylé-
vají z břehů a mění se cykly počasí. Oba vznešené páry reprezentují lásku
zralou, poučenou, ale poznamenanou nevěrami, dokonce mezi sebou
navzájem. Kontrastně k příběhu rozhádaných velikanů se vypráví příběh
lásky „nevinných“ mladých Athéňanů, v leccčem připomínajících Romea
a Julií. Ale zatímco horoucí láska veronských milenců je pevný cit, jenž ty
dva po jejich tragické smrti přežívá, milostná vzplanutí čtveřice vzájemně
zaměnitelných zamilovaných ze **Snu čarovné noci** jsou spíše hrou pře-
chodných vášní podléhajících čarovným silám. Odpor rodičů se z tohoto
hlediska zdá nesmyslný. Vždyť stačí dát trochu času přírodě a vše zas bude,
jak má být. Fatální láska až za hrob je pak z tohoto hlediska leda pro le-
graci, jak se to jeví „v nanejvýš žalostné komédii“ o Pyramovi a Thisbě
v produkci upachtěných, ale zanicených ochotníků. Ti tvoří pásmo lidové
a komické.

Různé podoby a projevy lásky se tak ve všech pásmech vzájemně stře-
távají a zrcadlí a dodávají hře i přes veškerou její rozmanitost vnitřní jed-
notu. Principem, který vše spojuje, je neustálá proměna daná měnícím se
úhlem pohledu. Však právě oči a od nich odvozená schopnost vnímání
světa jsou v této hře všudypřítomnou metaforou. Nejde tu ale o bezbřehý
relativismus. V pozadí všech těchto proměn je optimistická víra v to, že vše
dobře dopadne, že svět se vyvíjí od chaosu k řádu, že momentální zmatky
a bezvýhodné situace se nakonec nějak vyřeší.

Pramenem tohoto optimismu je příroda a přirozený řád věcí. Pokud se
lidské zákony staví proti přírodě a otec pod trestem zákona nutí dceru vzít
si za manžela muže, kterého ona nemiluje, obrací řád světa vzhůru noha-
ma. Uplyne pár let a dramatik začne s chmurami i hořkým posměchem
zjišťovat, že obrácený svět je pravidlem a vrátit mu řád vyžaduje úsilí, jež
je nad síly jedinice (**Hamlet**), nebo že sama příroda je odsouzena k apoka-
lyptickému zániku (**Král Lear**).

Z propracovaného vzorce lidí i duchů, velikanů i skřítků, milenců milo-
vaných i nemilovaných, zabydlujících jednotlivá pásma hry, vystupují dvě
postavy, které hranice pásem překračují a svou vitalitou a svébytným člově-
čenstvím vytvářejí spojnice mezi nimi: Puk z říše duchů a Miky Špulka ze
spolku ochotníků. Zatímco rarach Puk vnáší do hry poezii, lehkost a roz-
marné rošťáctví, tkadlec Miky Špulka je sice poněkud těžkopádný, ale dob-
rorsdečný chachar, zcela oddaný divadlu a svým kolegům. Jistě že je směš-
ný, ale oč je opravdovější než ti afektovaní paňáci, kteří se mu smějí.

Ve **Snu čarovné noci** se Shakespearovi podařilo spojit domácí folklor-
ní tradici s antickou klasikou, dvorskou pastorálu s lidovou burleskou,
nevázanou legraci či duchaplný vtíp s neodbytným vědomím konce lidské
existence. Jak rozmanitá je materie příběhu, tak bohatý je i jazyk, který ji
vyjadřuje. Odvážné básnické metafory se střídají s malebnými popisy kra-
jiny plné konkrétních květů, zvuků a vůní, lidové popěvky se střetávají
s jazykovými karamboly řemeslníků a parodií bombastického divadelního
stylu, slovní ekvilibristika aristokratické zlaté mládeže osciluje mezi vzlety
zaniceného zývání a pády do pustého spílání, a to vše z valné části ve ver-
ších různorodých forem s nadpoloviční většinou veršů rýmovaných.

Sen čarovné noci je divadelní metaforou věčně proměnlivého světa.
Oblíbené téma Shakespeara-dramatika, jímž je protiklad života a divadla,
skutečnosti a snu, v této hře dospělo ke své mistrovské podobě, protože si
ho za své vzal Shakespeare-básník, ten, jenž

*... uchváceným zrakem zírám
od země k nebi, z nebe na zemi,
a jak mu představitivost v hlavě rodí
přízraky neskutečna, jeho pero
je uchopí a tomu, co nic není,
dá jméno, podobu a nový život.*

JIŘÍ JOSEK

A MIDSUMMER
NIGHT'S DREAM

SEN
ČAROVNÉ NOCI

DRAMATIS PERSONAE

THESEUS, Duke of Athens
HIPPOLYTA, Queen of the Amazons
EGEUS, father to Hermia
LYSANDER, in love with Hermia
DEMETRIUS, in love with Hermia
HERMIA, in love with Lysander
HELENA, in love with Demetrius
FILOSTRATES, Master of the Revels to Theseus

OBERON, King of the Fairies
TITANIA, Queen of the Fairies
PUCK, or Robin Goodfellow
FIRST FAIRY, in Titania's service
PEASEBLOSSOM, fairy
COBWEB, fairy
MOTH, fairy
MUSTARDSEED, fairy

PETER QUINCE, a carpenter
NICK BOTTOM, a weaver
FRANCIS FLUTE, a bellows-mender
TOM SNOUT, a tinker
ROBIN STARVELING, a tailor
SNUG, a joiner

Other Fairies attending their King and Queen.
Attendants on Theseus and Hippolyta.
Scene: Athens, and a wood near it.

OSOBY

THESEUS, athénský vévoda
HIPPOLYTA, královna Amazonek
EGEUS, Hermiin otec
LYSANDR, zamilovaný do Hermie
DEMETRIUS, zamilovaný do Hermie
HERMIE, zamilovaná do Lysandra
HELENA, zamilovaná do Demetria
FILOSTRATES, Theseův pořadatel zábav

OBERON, král elfů a víl
TITANIE, královna elfů a víl
PUK, zvaný Darmoděj
PRVNÍ VÍLA, ve službách Titanie
HRÁŠEK, elf
PAVUČINKA, elf
SMÍTKO, elf
HOŘČIČKA, elf

PETR TRÁM, tesař
MIKY ŠPULKA, tkadlec
FRANTA PERLÍK, kovář
TOM DRÁT, dráteník
ROBIN NITKA, krejčí
PONK, truhlář

Víly a elfové v družinách Oberona a Titanie.
Sloužící Thesea a Hippolyty.
Dějiště: Athény a nedaleký les.

ACT I.

SCENE 1.

ATHENS. THE PALACE OF THESEUS.

Enter Theseus, Hippolyta, Philostrate, and attendants.

THESEUS Now, fair Hippolyta, our nuptial hour
Draws on apace; four happy days bring in
Another moon: but O, methinks, how slow
This old moon wanes! She lingers my desires,
Like to a step-dame or a dowager 5
Long withering out a young man revenue.

HIPPOLYTA Four days will quickly steep themselves in night;
Four nights will quickly dream away the time;
And then the moon, like to a silver bow
New bent in heaven, shall behold the night 10
Of our solemnities.

THESEUS Go, Philostrate,
Stir up the Athenian youth to merriments;
Awake the pert and nimble spirit of mirth;
Turn melancholy forth to funerals;
The pale companion is not for our pomp. 15

Exit Philostrate.

Hippolyta, I wooed thee with my sword,
And won thy love, doing thee injuries;
But I will wed thee in another key,
With pomp, with triumph and with revelling.

Enter Egeus, Hermia, Lysander, and Demetrius.

EGEUS Happy be Theseus, our renowned Duke! 20

THESEUS Thanks, good Egeus. What's the news with thee?

EGEUS Full of vexation come I, with complaint
Against my child, my daughter Hermia.
Stand forth, Demetrius. My noble lord,
This man hath my consent to marry her. 25
Stand forth, Lysander. And, my gracious Duke,
This man hath bewitched the bosom of my child;

JEDNÁNÍ I.

SCÉNA 1.

ATHÉNY. V THESEOVĚ PALÁCI.

Vystoupí Theseus, Hippolyta, Filostrates a sloužící.

THESEUS Čas naší svatby, krásná Hippolyto,
nám pádí vstříc. Už za čtyři dny vzejde
kýžený nový měsíc. Stará Luna
tu ale ještě pořád zaclání.
Brání mé touze jako macecha, 5
co syna obírá o dědictví.

HIPPOLYTA Čtyři dny zakratičko spolkně noc
a čtyři noci promění čas v sen,
než nový měsíc jak stříbrný luk
se napne na nebi a přivítá 10
tu slavnou událost.

THESEUS Filostrate,
zaříd', ať v Athénách se mladí baví,
ať je tu příjemně a veselo.
Smutek se hodí leda na funus,
ten bledý host k nám na oslavu nesmí. 15

Odejde Filostrates.

Hippolyto, mým námluvčím byl meč
a tvoji lásku jsem si vydobyl.
Náš sňatek ale bude provázet
zábava, radost, spokojenost, mír.

Vystoupí Egeus, Hermie, Lysandr a Demetrius.

EGEUS Můj vzácný vévodo Thesee, buďte zdrav! 20

THESEUS Nápodobně, Egee. Co nám chceš?

EGEUS Jsem rozzloben a jdu si stěžovat
na vlastní dítě, dceru Hermii.
Přístup blíží, Demetrie. Tento muž
má moje slovo, že si dceru vezme. 25
Lysandře, pojď sem. Ale tenhle, pane,
ji dokázal dočista pobláznit.

	Thou, thou, Lysander, thou hast given her rhymes, And interchanged love-tokens with my child. Thou hast by moonlight at her window sung	30
	With feigning voice verses of feigning love, And stolen the impression of her fantasy With bracelets of thy hair, rings, gawds, conceits, Knacks, trifles, nosegays, sweetmeats, messengers Of strong prevailment in unhardened youth.	35
	With cunning hast thou filched my daughter's heart, Turned her obedience, which is due to me, To stubborn harshness. And, my gracious Duke, Be it so she will not here before your Grace Consent to marry with Demetrius,	40
	I beg the ancient privilege of Athens, As she is mine, I may dispose of her; Which shall be either to this gentleman, Or to her death, according to our law Immediately provided in that case.	45
THESEUS	What say you, Hermia? Be advised, fair maid. To you your father should be as a god; One that composed your beauties, yea, and one To whom you are but as a form in wax By him imprinted and within his power To leave the figure or disfigure it. Demetrius is a worthy gentleman.	50
HERMIA	So is Lysander.	
THESEUS	In himself he is; But in this kind, wanting your father's voice, The other must be held the worthier.	55
HERMIA	I would my father looked but with my eyes.	
THESEUS	Rather your eyes must with his judgment look.	
HERMIA	I do entreat your Grace to pardon me. I know not by what power I am made bold, Nor how it may concern my modesty, In such a presence here to plead my thoughts; But I beseech your Grace that I may know The worst that may befall me in this case, If I refuse to wed Demetrius.	60
THESEUS	Either to die the death or to abjure For ever the society of men. Therefore, fair Hermia, question your desires; Know of your youth, examine well your blood,	65

	Tys, Lysandře, mé dítě ošálil veršičky, dárečky. Zpíval jsi jí pod okýnkem za svitu měsíce falešným hlasem o falešné lásce a popletl jí hlavu tretkami, prstýnky vlasů, šmuky, pugéty, cukrлаты a vším, nač nezkušená, nevinná holka skočí. Vetřel ses jí podloudně do srdce a ukradl ho. Z té, která vždycky otce poslouchala, udělals paličatou štěknu. Pane, jestli před vámi neslíbí, že se vdá za Demetria, pak žádám, abych, jak starý zákon Athén dovoluje, o vlastní dceři směl sám rozhodnout. Buďto si vezme tady toho pána, nebo dle zákona ji čeká smrt, což budiž bezodkladně vykonáno.	30
THESEUS	Hermie, tak co? Buďte rozumná. Pro vás by měl váš otec být jak bůh. On stvořil vaši krásu. Vy jste vosk, jemuž on vtiskuje svou vlastní pečeť. Je v jeho moci udělat vás někým, anebo nikým, jak se rozhodne. Demetrius je ženich jaksepatří.	40
HERMIE	Lysandr taky.	
THESEUS	Sám o sobě jistě. Protože ale nemá otcův hlas, pak nepatří se, aby patřil vám.	45
HERMIE	Kéž by ho otec viděl jako já.	
THESEUS	Spíš hleďte vy na otcův úsudek.	
HERMIE	Milosti, prosím, omluvte mě. Nevím, kde se to ve mně vzalo, že se zde před vámi chovám takhle troufale. Chci se vás neskromně na cosi zeptat. Prosím vás, Milosti, povězte mi, co nejhoršího se mi může stát, pokud si Demetria nevezmu.	60
THESEUS	Buď zemřete, anebo navždycky se musíte zříct mužské společnosti. A proto zkroťte rozumem svou touhu, myslete na své mládí, na svou krev,	65

	Whether, if you yield not to your father's choice, You can endure the livery of a nun, For aye to be in shady cloister mewed, To live a barren sister all your life, Chanting faint hymns to the cold fruitless moon. Thrice blessed they that master so their blood, To undergo such maiden pilgrimage; But earthlier happy is the rose distilled, Than that which withering on the virgin thorn Grows, lives and dies in single blessedness.	70 75
HERMIA	So will I grow, so live, so die, my lord, Ere I will my virgin patent up Unto his lordship, whose unwished yoke My soul consents not to give sovereignty.	80
THESEUS	Take time to pause; and, by the next new moon – The sealing-day betwixt my love and me, For everlasting bond of fellowship – Upon that day either prepare to die For disobedience to your father's will, Or else to wed Demetrius, as he would; Or on Diana's altar to protest For aye, austerity and single life.	85 90
DEMETRIUS	Relent, sweet Hermia; and, Lysander, yield Thy crazed title to my certain right.	
LYSANDER	You have her father's love, Demetrius; Let me have Hermia's; do you marry him.	
EGEUS	Scornful Lysander! True, he hath my love, And what is mine my love shall render him. And she is mine, and all my right of her I do estate unto Demetrius.	95
LYSANDER	I am, my lord, as well derived as he, As well possessed; my love is more than his; My fortunes every way as fairly ranked, If not with vantage, as Demetrius'; And, which is more than all these boasts can be, I am beloved of beauteous Hermia. Why should not I then prosecute my right? Demetrius, I'll avouch it to his head, Made love to Nedar's daughter, Helena, And won her soul; and she, sweet lady, dotes, Devoutly dotes, dotes in idolatry, Upon this spotted and inconstant man.	100 105 110

	zda není lepší otce poslechnout než obléknout si hábit jeptišky, zavřít se do temného kláštera, neplodné Luně zpívat chvalozpěvy a jalově živořit do smrti. Buď třikrát sláva dívkám, co jsou s to krev potlačit a zvolit tuhle cestu, ale květ, jenž dá světu plod, je na tom lépe než ten, co v plané cudnosti pro sebe roste, uvadá a zemře.	70 75
HERMIE	Tak já chci růst a uvadat a zemřít, než abych odevzdala panenství pánovi, o kterého nestojím. K tomu mě přece nikdo nesmí nutit.	80
THESEUS	Uvažte to a s novým měsícem, kdy já a moje drahá dáme si slib nehynoucí lásky, řeknete nám, jestli jste připravena radši zemřít než otce uposlechnout nebo zda si Demetria vezmete či snad se zaslíbíte božské Dianě a dožijete v přísném odloučení.	85 90
DEMETRIUS	Hermie, dej si říct. Ty, Lysandře, už přestaň bláznit. Ona patří mně.	
LYSANDR	Ty máš otcovu lásku, Demetrie. Já zase Hermiinu. Vem si jeho.	
EGEUS	Ty drzoune! Má moji lásku. Ano. A všechno, co je mé, mu z lásky dám. Ona je má, a proto právoplatně dám právo na ni Demetriovi.	95
LYSANDR	Mám stejný původ, pane, jako on. Mám stejně majetku a lásky víc. Vyrovnám se mu ve všem a jsem na tom lépe než Demetrius, protože, a to je na tom nejcennější, mě Hermie doopravdy miluje. Proč bych se vzdával svého nároku? Demetrius, jak víme, zahořel po Nedarově dceři Heleně a získal její srdce. Chudák děvče dál toho křiváka a falešníka oddaně, ale marně zbožňuje.	100 105 110

THESEUS I must confess that I have heard so much,
And with Demetrius thought to have spoke thereof;
But, being over-full of self-affairs,
My mind did lose it. But, Demetrius, come;
And come, Egeus; you shall go with me, 115
I have some private schooling for you both.
For you, fair Hermia, look you arm yourself
To fit your fancies to your father's will;
Or else the law of Athens yields you up –
Which by no means we may extenuate – 120
To death, or to a vow of single life.
Come, my Hippolyta; what cheer, my love?
Demetrius and Egeus, go along.
I must employ you in some business
Against our nuptial and confer with you 125
Of something nearly that concerns yourselves.

EGEUS With duty and desire we follow you.
Exeunt all but Lysander and Hermia.

LYSANDER How now, my love! Why is your cheek so pale?
How chance the roses there do fade so fast?

HERMIA Belike for want of rain, which I could well 130
Beteem them from the tempest of my eyes.

LYSANDER Ay me! For aught that I could ever read,
Could ever hear by tale or history,
The course of true love never did run smooth;
But either it was different in blood – 135

HERMIA O cross! Too high to be enthralled to low.

LYSANDER Or else misgraffed in respect of years –

HERMIA O spite! Too old to be engaged to young.

LYSANDER Or else it stood upon the choice of friends –

HERMIA O hell! To choose love by another's eyes. 140

LYSANDER Or, if there were a sympathy in choice,
War, death, or sickness did lay siege to it,
Making it momentary as a sound,
Swift as a shadow, short as any dream;
Brief as the lightning in the collied night, 145
That, in a spleen, unfolds both heaven and earth,
And ere a man hath power to say 'Behold!'
The jaws of darkness do devour it up:
So quick bright things come to confusion.

THESEUS Přiznám se, že jsem o tom taky slyšel
a chtěl jsem o tom s Demetriem mluvit.
Pro vlastní problémy jsem na to ale
pozapomněl. Pojd', Demetrie, se mnou.
A vy, Egee, též. Rád bych se s vámi 115
důvěrně poradil o jisté věci.
Vy, krásná Hermie, své pocity
podřídte přáním svého tatínka,
jinak nám nezbude než podvolit se
athénským zákonům a vydat vás 120
katovi, nebo poslat do kláštera.
Jdem, Hippolyto. Jak je, miláčku?
Demetrius a Egeus jdou s námi.
Mám pro vás jisté pověření, páni,
stran naší svatby, navíc vám chci říct 125
i něco, co se týká pouze vás.

EGEUS Těší nás být vám ve všem všudy k službám.
Odejdou všichni kromě Lysandra a Hermie.

LYSANDR Lásko má! Proč ti líčka náhle zbledla?
Před chvílí byla jak dvě růžičky.

HERMIE Zřejmě jim chybí vláha. Ale brzy 130
je vodopád z mých očí zalije.

LYSANDR Ach ano, není případ v dějinách
a nečetl jsem ani neslyšel,
že by kdy láska měla hladký průběh.
Bud' ty dva rozděluje jejich původ – 135

HERMIE Je zlé, když vznešenost se koří lúze.

LYSANDR Nebo je rozděluje jejich věk –

HERMIE Je hnus, když stáří s mládím obcuje.

LYSANDR Nebo se musí řídit přáním jiných –

HERMIE Je děs, když sám si nesmíš lásku vybrat. 140

LYSANDR Nebo když najdou se dva sobě rovní,
pak přijde válka, nemoc nebo smrt
a ten cit odezní jak tlesknutí,
jak stín se mihne, pomine jak sen,
jak blesk rozčísne temnou oblohu, 145
na chvíli ozáří nebe i zem,
a než si člověk řekne: „To je krása!“,
čelísi černé noci nad ním sklappnou.
Tak rychle všechno skvělé pohasne.

HERMIA	If then true lovers have been ever crossed, It stands as an edict in destiny. Then let us teach our trial patience, Because it is a customary cross, As due to love as thoughts and dreams and sighs, Wishes and tears, poor fancy's followers.	150 155
LYSANDER	A good persuasion. Therefore, hear me, Hermia. I have a widow aunt, a dowager Of great revenue, and she hath no child; From Athens is her house remote seven leagues; And she respects me as her only son. There, gentle Hermia, may I marry thee; And to that place the sharp Athenian law Cannot pursue us. If thou lovest me then, Steal forth thy father's house tomorrow night; And in the wood, a league without the town, Where I did meet thee once with Helena, To do observance to a morn of May, There will I stay for thee.	160 165
HERMIA	My good Lysander! I swear to thee, by Cupid's strongest bow, By his best arrow with the golden head, By the simplicity of Venus' doves, By that which knitteth souls and prospers loves, And by that fire which burned the Carthage queen, When the false Trojan under sail was seen, By all the vows that ever men have broke, In number more than ever women spoke, In that same place thou hast appointed me, tomorrow truly will I meet with thee.	170 175
LYSANDER	Keep promise, love. Look, here comes Helena. <i>Enter Helena.</i>	
HERMIA	God speed fair Helena! Whither away?	180
HELENA	Call you me fair? That fair again unsay. Demetrius loves your fair. O happy fair! Your eyes are lodestars; and your tongue's sweet air More tuneable than lark to shepherd's ear, When wheat is green, when hawthorn buds appear. Sickness is catching. O were favour so, Yours would I catch, fair Hermia, ere I go; My ear should catch your voice, my eye your eye, My tongue should catch your tongue's sweet melody.	185 185

HERMIE	Z toho lze soudit pouze jediné, že osud šťastné lásce nepřije. Proto se učme trpělivosti. Lásku vždy bude doprovázet žal, vzdechy a stesky, slzy, marné sny a podobné projevy zoufalství.	150 155
LYSANDR	Souhlasím, Hermie. Však poslouchej. Mám tetu, už je vdova, která je dost bohatá a nemá žádné děti. Bydlí v domě dvacet mil od Athén a má mě ráda jako vlastního. Tam odejdem a já si tě tam vezmu. Athénské zákony tak daleko nesahají. Jestli mě miluješ, tak zítra navečer se vykrad' z domu a pospíchej do lesa za městem, kde jsem tě tenkrát potkal s Helenou, když vítali jsme první jitra v máji. Tam budu čekat.	160 165
HERMIE	Drahý Lysandře! Přísahám ti při Amorově luku, při jeho šípu lásky ze zlata, při hrdličkách, jež slouží Venuši, při všem, co vnáší dobro do duší, při ohni, v kterém Dido zemřela, když neunesla zradu Aenea, při mužských přísahách a slibech, jež se ukázaly jako klam a lež, zítra za tebou přijdu přesně tam, kam přeješ si, a co chceš, udělám.	170 175
LYSANDR	Tak platí, láska. Jde sem Helena. <i>Vystoupí Helena.</i>	
HERMIE	Heleno! Krasavice! Kampak jdeš?	180
HELENA	Já že jsem krasavice? Ale kdež! Pro Demetria ty jsi vzorem krásy! Z tvých očí čte jak z hvězd. Když zazpíváš si, pro něho je to píseň skřivánčí, při níž hloh kvete, zem se roztančí. Kéž bys tak byla nemoc a já směla se nakazit. Pak by do mého těla přešlo to tvé. Tvůj zrak by stal se mým, tvůj zpěv by byl mým zpěvem nebeským.	185 185

	Were the world mine, Demetrius being bated, The rest I'd give to be to you translated. O, teach me how you look, and with what art You sway the motion of Demetrius' heart.	190
HERMIA	I frown upon him, yet he loves me still.	
HELENA	O that your frowns would teach my smiles such skill!	
HERMIA	I give him curses, yet he gives me love.	
HELENA	O that my prayers could such affection move!	
HERMIA	The more I hate, the more he follows me.	
HELENA	The more I love, the more he hateth me.	
HERMIA	His folly, Helena, is no fault of mine.	200
HELENA	None, but your beauty; would that fault were mine!	
HERMIA	Take comfort: he no more shall see my face; Lysander and myself will fly this place. Before the time I did Lysander see, Seemed Athens as a paradise to me.	205
	O then, what graces in my love do dwell, That he hath turned a heaven unto a hell!	
LYSANDER	Helen, to you our minds we will unfold: tomorrow night, when Phoebe doth behold Her silver visage in the watery glass, Decking with liquid pearl the bladed grass, A time that lovers' flights doth still conceal, Through Athens' gates have we devised to steal.	210
HERMIA	And in the wood, where often you and I Upon faint primrose beds were wont to lie, Emptying our bosoms of their counsel sweet, There my Lysander and myself shall meet; And thence from Athens turn away our eyes, To seek new friends and stranger companies. Farewell, sweet playfellow; pray thou for us; And good luck grant thee thy Demetrius!	215 220
	Keep word, Lysander; we must starve our sight From lovers' food till morrow deep midnight.	
LYSANDER	I will, my Hermia. <i>Exit Hermia.</i>	
	Helena, adieu; As you on him, Demetrius dote on you!	225
	<i>Exit.</i>	

	Krom Demetria všeho bych se vzdala, kdybych se místo sebe tebou stala. Pověz, co dělat? Jak to dokázat, aby mne, a ne tebe, měl zas rád?	190
HERMIE	Čím víc se mračím, tím on má mě radši.	
HELENA	Mé úsměvy ho přivádějí k pláči!	195
HERMIE	Já nadávám mu, on mi lichotí.	
HELENA	Mé lichotky poslouchá s nechutí!	
HERMIE	Nesnáším ho, a on se ve mně vidí.	
HELENA	Miluji ho, a on mě nenávidí.	
HERMIE	Nemůžu za to, že tak po mně pase.	200
HELENA	To tedy můžeš. Pase po tvé kráse!	
HERMIE	Klid. Víc mě neuvidí. S Lysandrem už zítra večer z Athén utečem. Než jsem ho poznala, to město mi připadalo jak nebe na zemi.	205
	Teď láska má je ráj a Athény jsou horší nežli peklo pod zemí.	
LYSANDR	Heleno, dobře, svěříme se ti. Až zítra večer Luna zasvítí a rozprostře svůj stříbrojasný háv po vodních plochách i po stéblech trav, v čase, jenž milencům je věnován, my vykradem se pryč z athénských bran.	210
HERMIE	A v lese, kde my dvě si od dětství vyměňovaly dívčí tajemství na palouku pokrytém pomněnkami, tam s Lysandrem se sejdem v noci sami. Oba už máme Athén víc než dost, najdem si jinde lepší společnost. Sbohem, má družko z mládí, přež nám štěstí, a Demetria sbať, držím ti pěsti!	215 220
	Lysandře, zítra v noci máš mě zpět, zatím musíme láskou hladovět.	
LYSANDR	Přijdu, Hermie. <i>Odejde Hermie.</i>	
	Heleno, buď zdráva. Pro Demetria jen ty jsi ta pravá.	225
	<i>Odejde.</i>	

HELENA How happy some o'er other some can be!
 Through Athens I am thought as fair as she.
 But what of that? Demetrius thinks not so;
 He will not know what all but he do know. 230
 And as he errs, doting on Hermia's eyes,
 So I, admiring of his qualities.
 Things base and vile, holding no quantity,
 Love can transpose to form and dignity.
 Love looks not with the eyes, but with the mind;
 And therefore is winged Cupid painted blind. 235
 Nor hath Love's mind of any judgement taste;
 Wings and no eyes figure unheedy haste.
 And therefore is Love said to be a child,
 Because in choice he is so oft beguiled.
 As waggish boys in game themselves forswear, 240
 So the boy Love is perjured every where;
 For ere Demetrius looked on Hermia's eyne,
 He hailed down oaths that he was only mine;
 And when this hail some heat from Hermia felt,
 So he dissolved, and showers of oaths did melt. 245
 I will go tell him of fair Hermia's flight;
 Then to the wood will he tomorrow night
 Pursue her; and for this intelligence
 If I have thanks, it is a dear expense.
 But herein mean I to enrich my pain, 250
 To have his sight thither and back again.
Exit.

SCENE 2.

ATHENS. QUINCE'S HOUSE.

Enter Quince, Snug, Bottom, Flute, Snout, and Starveling.

QUINCE Is all our company here?
 BOTTOM You were best to call them generally, man by man,
 according to the scrip.
 QUINCE Here is the scroll of every man's name, which is
 thought fit, through all Athens, to play in our 5
 interlude before the Duke and the Duchess, on his
 wedding-day at night.
 BOTTOM First, good Peter Quince, say what the play treats

HELENA Někdo má štěstí, druhý smolař je.
 Podle všech hezká jsem jak Hermie.
 Pro Demetria jsem však ošklivá,
 očima jiných on se nedívá. 230
 Jak ona jemu omámila zrak,
 hledím zas já na něj jak na zázrak.
 Nevábnou všednost láska promění
 ve vábivé předměty zbožnění.
 Ne v očích, ale v srdci láska vzniká,
 a proto má slepého pomocníka. 235
 Že neřídí se rozumem, ten kluk
 si sem tam lítá, všechno je mu fuk.
 Amor je dítě, co si rádo hraje,
 a proto láska vždycky potrhlá je.
 A protože nic neví o světě, 240
 lže, vymýšlí si, všechno poplete.
 Než Demetrius potkal Hermii,
 mně sliboval, co teď slibuje jí.
 A tak ho rozehrál ten nový cit,
 že ke mně ochladl a ji chce mít. 245
 Prozradím mu, že utekli ti dva.
 Už teď vím přesně, jak se zachová.
 Vyrazí za ní. Sotva budu ráda,
 když jeho vděk mi přinese má zrada.
 Ta muka alespoň tím vykoupím, 250
 že budu smět je následovat s ním.
Odejde.

SCÉNA 2.

ATHÉNY. V DOMĚ PETRA TRÁMA.

Vystoupí Trám, Ponk, Špulka, Perlík, Drát a Nitka.

TRÁM Jsou tady všichni?
 ŠPULKA Ať se ti hromadně hlásej, jak jdou v tý hře
 jeden po druhým.
 TRÁM Tady mám seznam všech chlapů v Athénách,
 co maj na to, aby sehráli tu komédii, se kterou se 5
 chceme ukázat před našim panem vévodou a paní
 vévodkyní ten večer, co bude jejich svatba.
 ŠPULKA Ty, Petře Tráme, nejdřív nám musíš vysvětlit,

- on, then read the names of the actors, and so grow
to a point. 10
- QUINCE Marry, our play is 'The most lamentable comedy, and
most cruel death of Pyramus and Thisby'.
- BOTTOM A very good piece of work, I assure you, and
a merry. Now, good Peter Quince, call forth your
actors by the scroll. Masters, spread yourselves. 15
- QUINCE Answer as I call you. Nick Bottom, the weaver.
- BOTTOM Ready. Name what part I am for, and proceed.
- QUINCE You, Nick Bottom, are set down for Pyramus.
- BOTTOM What is Pyramus? A lover, or a tyrant?
- QUINCE A lover, that kills himself most gallant for love. 20
- BOTTOM That will ask some tears in the true performing of
it. If I do it, let the audience look to their
eyes; I will move storms, I will condole in some
measure. To the rest – yet my chief humour is for
a tyrant. I could play Eracles rarely, or a part to
tear a cat in, to make all split. 25
- The raging rocks
And shivering shocks
Shall break the locks
Of prison gates; 30
And Phibbus' car
Shall shine from far
And make and mar
The foolish Fates.
- This was lofty! Now name the rest of the players. 35
This is Eracles' vein, a tyrant's vein; a lover is
more condoling.
- QUINCE Francis Flute, the bellows-mender.
- FLUTE Here, Peter Quince.
- QUINCE Flute, you must take Thisby on you. 40
- FLUTE What is Thisby? A wandering knight?
- QUINCE It is the lady that Pyramus must love.
- FLUTE Nay, faith, let me not play a woman; I have a beard
coming.
- QUINCE That's all one: you shall play it in a mask, and 45
you may speak as small as you will.
- BOTTOM And I may hide my face, let me play Thisby too, I'll

- o čem ta komédie je, a pak přečteš osazení. Nejsme
přece žádný amatéři, ale profisenilové. 10
- TRÁM Tak jo. Ta hra má název „Nanejvýš žalostná komédie
o překrutné smrti Pyrama a Thisby“.
- ŠPULKA Parádní kus, to se musí nechat. Moc vtipná věc.
A teď nám, Petře Tráme, přečti herecký osazení.
Pánové, v řad nastoupit. 15
- TRÁM Přihlašte se, jak vás vyvolám. Miky Špulka, tkadlec.
- ŠPULKA Zde. Přiděl mi roli a rovnou pokračuj.
- TRÁM Špulko, ty budeš Pyramus.
- ŠPULKA Tyranus? Co to je? Milenec, nebo tyran?
- TRÁM Pyramus je milenec, co se galantně zamorduje z lásky. 20
- ŠPULKA To se musí podat, že budou slzy stříkat kolem.
Ať si lidi vezmou deštníky, protože až já spustím,
to bude lijavec. Já je rozbřečím, že to nezažili.
Co máš dál? Mně by totiž víc seděl ten tyran.
Takovej Špatrakus nebo něco, kde bych moh
běsnit, až by nezůstal kámen na kameni. 25
- Rány ran
do černých bran,
až hejna vran
řvou děsem. 30
Vtom slunce zář
udeří v tvář,
osud byl lhář,
už nejsem.
- To má grády! Přečti další osoby. Mně sedí spíš
zuřivec a tyran, milenec je tak trochu moc
nuda. 35
- TRÁM Franta Perlík, kovář.
- PERLÍK Tady.
- TRÁM Perlíku, pro tebe je tu Thisba. 40
- PERLÍK Kdo je Thisba? Potulný rytíř?
- TRÁM To je ta ženská, co ji Pyramus miluje.
- PERLÍK To ne. Já nechci hrát ženskou. Nechávám si zrovna
narůst knírek.
- TRÁM To nevádí. Knírek schováš pod roušku. Ale musíš 45
mluvit hodně tenounce.
- ŠPULKA Kdybych si moh nasadit roušku, já bych tu Pizdu vzal.

	speak in a monstrous little voice. 'Thisne, Thisne!' 'Ah, Pyramus, lover dear! Thy Thisby dear, and lady dear!'	50
QUINCE	No, no; you must play Pyramus; and, Flute, you Thisby.	
BOTTOM	Well, proceed.	
QUINCE	Robin Starveling, the tailor.	
STARVELING	Here, Peter Quince.	55
QUINCE	Robin Starveling, you must play Thisby's mother. Tom Snout, the tinker.	
SNOOUT	Here, Peter Quince.	
QUINCE	You, Pyramus' father; myself, Thisby's father; Snug, the joiner; you, the lion's part. And, I hope, here is a play fitted.	60
SNUG	Have you the lion's part written? Pray you, if it be, give it me, for I am slow of study.	
QUINCE	You may do it extempore, for it is nothing but roaring.	
BOTTOM	Let me play the lion too. I will roar, that I will do any man's heart good to hear me; I will roar, that I will make the Duke say: 'Let him roar again, let him roar again.'	65
QUINCE	And you should do it too terribly, you would fright the Duchess and the ladies, that they would shriek; and that were enough to hang us all.	70
ALL	That would hang us, every mother's son.	
BOTTOM	I grant you, friends, if that you should fright the ladies out of their wits, they would have no more discretion but to hang us. But I will aggravate my voice so that I will roar you as gently as any sucking dove; I will roar you and 'twere any nightingale.	75
QUINCE	You can play no part but Pyramus; for Pyramus is a sweet-faced man; a proper man, as one shall see in a summer's day; a most lovely gentleman-like man: therefore you must needs play Pyramus.	80
BOTTOM	Well, I will undertake it. What beard were I best to play it in?	
QUINCE	Why, what you will.	85
BOTTOM	I will discharge it in either your straw-colour	

	Umím totiž mluvit hrozně vysoko. „Pizdo má! Pizdo!“ „Ó, Tyrane, miláčku! Tady je tvá nejdražší Pizda.“	50
TRÁM	Ne! Ne! Ty budeš hrát Pyrama a Perlík zosobní Thisbu.	
ŠPULKA	Tak dál.	
TRÁM	Robin Nitka, krejčí.	
NITKA	Tady jsem, pane Trám.	55
TRÁM	Robine Nitko, ty budeš Thisbina matka. Tom Drát, dráteník.	
DRÁT	Zde.	
TRÁM	Ty budeš Pyramův otec. Já si dám Thisbina tatínka. Ponk, truhlář. Na tebe tu zbyl ten lev, čímž, jak doufám, máme všechny role obsazený.	60
PONK	Máte tu roli lva rozepsanou zvlášť? Prosim vás, dejte mi to hned. Mně text neleze moc do palice.	
TRÁM	Můžeš volně improvizovat. Je to jenom řvaní.	
ŠPULKA	Dej mi toho lva. Já budu řvát a řvát, až bude každému srdce usedat. Budu řvát tak, že sám vévoda bude škemrat: „Ať řve dál! Ať řve dál!“	65
TRÁM	Kdybys řval moc divoce, vévodkyni a všechny dámy bys polekal, až by začaly ječet, a nakonec by nás ještě pověsili.	70
VŠICHNI	Skončili bysme na šibenici. Jeden jako druhej.	
ŠPULKA	Přátelé, něco vám povím, kdybyste vy řvali a ty dámy vyděsili k smrti, tak jim pochopitelně nezbyde nic jinýho, než aby nás všechny pověsili. Ale já budu řvát milounce, já budu řvát něžně jako cukrující hrdlička. Já vám budu řvát sladounce jako slavíček.	75
TRÁM	Ty budeš hrát Pyrama a basta, protože Pyramus je fešák a charakter a takovejch se vidí málo. Je to nóbl sympatickej mužskej, takže nikdo jinej než ty ho hrát nemůže.	80
ŠPULKA	Tak já ho teda беру. Co si mám pořídit za vous? Co myslíš?	
TRÁM	To nechám na tobě.	85
ŠPULKA	Vidím to na bíbra v barvě slámy. Nebo by to moh bejt	

- beard, your orange-tawny beard, your purple-in-grain beard, or your French-crown-colour beard, your perfect yellow.
- QUINCE Some of your French crowns have no hair at all, 90
and then you will play bare-faced. But, masters, here are your parts; and I am to entreat you, request you and desire you, to con them by tomorrow night; and meet me in the palace wood, a mile without the town, by moonlight; there will we rehearse, for if 95
we meet in the city, we shall be dogged with company, and our devices known. In the meantime I will draw a bill of properties, such as our play wants. I pray you, fail me not.
- BOTTOM We will meet; and there we may rehearse most 100
obscenely and courageously. Take pains, be perfect; adieu.
- QUINCE At the Duke's oak we meet.
- BOTTOM Enough; hold, or cut bow-strings.
Exeunt.

- ostře oranžovej knír. Anebo co to pojmout jako rudý licousy? Ovšem nejlepší asi bude zlatá nebo kanárkově žlutá francouzská bradka.
- TRÁM Do ničeho francouzskýho bych nešel. Nejdřív je to 90
samý „si, si“ a „merci“ a nakonec máš syfilis a vypadaj ti vlasy. Tady jsou vaše role, pánové. A, prosím vás, do zítřka ať mi to umíte nazpaměť. Sejdeme se v zámeckým lese za městem, hned jak vyjde měsíc. Tam to nazkoušíme, protože tady ve městě 95
to nejde. Všude jsou čumilové a to by pak nebylo žádný překvapení. Já mezitím sestavím seznam rekvizit, co jsou k takový komédii nezbytný. Tak, prosím vás, nenechte mě ve štychu.
- ŠPULKA Sejdeme se tam, směle to nazkoušíme a pak jim 100
ukážem takovou divadelní perforaci, že se budou divit. Tak zatím.
- TRÁM Zítřka u vévodova dubu.
- ŠPULKA To se ví. Dáme do toho všechno, nebo nic.
Odejdou.

ACT II.

SCENE 1.

A WOOD NEAR ATHENS.

Enter, from opposite sides, a Fairy, and Puck.

PUCK How now, spirit! Whither wander you?

FAIRY Over hill, over dale,
Thorough bush, thorough brier,
Over park, over pale,
Thorough flood, thorough fire, 5
I do wander everywhere,
Swifter than the moon's sphere;
And I serve the fairy queen,
To dew her orbs upon the green.
The cowslips tall her pensioners be, 10
In their gold coats spots you see;
Those be rubies, fairy favours,
In those freckles live their savours.
I must go seek some dewdrops here
And hang a pearl in every cowslip's ear. 15

Farewell, thou lob of spirits; I'll be gone;
Our queen and all our elves come here anon.

PUCK The king doth keep his revels here tonight;
Take heed the queen come not within his sight;
For Oberon is passing fell and wrath, 20
Because that she as her attendant hath
A lovely boy, stolen from an Indian king;
She never had so sweet a changeling;
And jealous Oberon would have the child
Knight of his train, to trace the forests wild; 25
But she perforce withholds the loved boy,
Crowns him with flowers and makes him all her joy.
And now they never meet in grove or green,
By fountain clear, or spangled starlight sheen,
But, they do square, that all their elves for fear 30
Creep into acorn-cups and hide them there.

FAIRY Either I mistake your shape and making quite,

JEDNÁNÍ II.

SCÉNA 1.

V LESE U ATHÉN.

Vystoupí z jedné strany Víla, z druhé Puk.

PUK Vílo, vílo! Kampak jdeš?

VÍLA Přes hory a přes údolí,
mlázím, hložím, trním,
vodou, bahnem, prachem z polí 5
deru se a brodím.
Hned jsem tady, hned jsem tam,
každý koutek v lese znám.
Královně víl sloužím hbitě.
Rosu kropím na pažitě,
kde pak ona tančí v reji. 10
Petrklíče přihlížejí
jako dvorská družina.
Každý zlaté roucho má.
Ozdobím je ještě více,
z rosy dám jim náušnice. 15

A už mě nezdržuj, ty kluku drzý.
Královna s vílami tu budou brzy.

PUK Královna ať jde radši o dům dál.
Na tomhle místě hoduje dnes král. 20
Oberon se moc zlobí, že si k sobě
na vychování vzala krásné robě,
kluka, co patřil indickému králi,
než mu ho ti dva vládcí duchů vzali.
Žárlivý Oberon to dítě chce
za panoše, však jeho manželce 25
se líbí víc chlapečka rozmazlovat,
zdobit ho květy, krmit, hýčkat, chovat.
Když potkají se nyní kdekoli,
v lese, u studánky či na poli,
strhne se křik, že elfi strnou hrůzou 30
a do misek od žaludů si vlezou.

VÍLA Jestli mě oči nepletou, pak ty

	Or else you are that shrewd and knavish sprite Called Robin Goodfellow. Are not you he That frights the maidens of the villagery; 35 Skim milk, and sometimes labour in the quern And bootless make the breathless housewife churn; And sometime make the drink to bear no barm; Mislead night-wanderers, laughing at their harm? Those that Hobgoblin call you and sweet Puck, 40 You do their work, and they shall have good luck. Are not you he?
PUCK	Thou speak'st aright; I am that merry wanderer of the night. I jest to Oberon and make him smile When I a fat and bean-fed horse beguile, 45 Neighing in likeness of a filly foal; And sometime lurk I in a gossip's bowl, In very likeness of a roasted crab, And when she drinks, against her lips I bob And on her withered dewlap pour the ale. 50 The wisest aunt, telling the saddest tale, Sometime for three-foot stool mistaketh me; Then slip I from her bum, down topples she, And 'tailor' cries, and falls into a cough; And then the whole quire hold their hips and laugh, 55 And waxen in their mirth and neeze and swear A merrier hour was never wasted there. But, room, fairy! Here comes Oberon.
FAIRY	And here my mistress. Would that he were gone! <i>Enter, from one side, Oberon, with his train; from the other, Titania, with hers.</i>
OBERON	Ill met by moonlight, proud Titania. 60
TITANIA	What, jealous Oberon! Fairies, skip hence. I have forsworn his bed and company.
OBERON	Tarry, rash wanton; am not I thy lord?
TITANIA	Then I must be thy lady; but I know When thou hast stolen away from fairy land, 65 And in the shape of Corin sat all day, Playing on pipes of corn and versing love To amorous Phillida. Why art thou here, Come from the farthest step of India? But that, forsooth, the bouncing Amazon, 70 Your buskined mistress and your warrior love,

	budeš ten skřítek, rarach podšitý, jedněmi zvaný Darmoděj. Vid', že jsi ten, který holky ze vsi ve snech děsí, 35 smetanu tajně líže, hospodyní do mlejnků sype prach a ubrus špiní. Čepici pěny z piva sfoukne rád a směle druhých dokáže se smát. Jiným jsi známý jako Puk či Štístko, těm sloužíš a ty těší, když jsi blízko. Je to tak?
PUK	Správně. Já jsem původce všech dobrých vtipů i zlých legrace. Jsem Oberonův šašek. Zasměje se, když na hřebce, co na louce se pase, 45 zařehtám jako rujná klisna. Jindy se schovám babce v hrnku plném bryndy, proměněn v křížalu. Když srkne si, cvrnknou jí o ret, což ji vyděsí, a ona se tou bryndou pobryndá. 50 Když tetka k dobru smutný příběh dá, změním se ve stoličku a pak hnedka jí ucuknu a vyděšená tetka zakřičí: „Jů!“ a padne na zadnici. Tragédie se změnila v taškařici. 55 Každý se chechtá, co mu stačí síly, prý větší švandu ještě nezažili. Radši se ztrať! Oberon už sem jde.
VÍLA	Má paní taky! To zle dopadne. <i>Vystoupí z jedné strany Oberon s družinou, z druhé strany Titania s družinou.</i>
OBERON	Nerad tě vidím, pyšná Titanie. 60
TITANIE	Žárlivec Oberon! Jdem jinam, víly. Dala jsem slib, že s ním nic nechci mít.
OBERON	Tak moment, madam, nejsem snad tvůj manžel?
TITANIE	Bývávalo. Pak odešel jsi ale ze země duchů za jakousi slečnou 65 a jako pastýř hrál jí na šalmaj a skládal pro ni sladké sonety. Co tady děláš? A proč ses k nám vrátil z druhého konce světa? Že to je kvůli tvé milence, té Amazonce, té tlusté vojandě v bagančatech? 70

	To Theseus must be wedded, and you come To give their bed joy and prosperity.	
OBERON	How canst thou thus for shame, Titania, Glance at my credit with Hippolyta, Knowing I know thy love to Theseus? Didst thou not lead him through the glimmering night From Perigenia, whom he ravished? And make him with fair Aegles break his faith, With Ariadne and Antiopa?	75 80
TITANIA	These are the forgeries of jealousy, And never, since that middle summer's spring, Met we on hill, in dale, forest or mead, By paved fountain or by rushy brook, Or in the beached margent of the sea, To dance our ringlets to the whistling wind, But with thy brawls thou hast disturbed our sport. Therefore the winds, piping to us in vain, As in revenge, have sucked up from the sea Contagious fogs; which falling in the land Hath every pelting river made so proud That they have overborne their continents. The ox hath therefore stretched his yoke in vain, The ploughman lost his sweat, and the green corn Hath rotted ere his youth attained a beard; The fold stands empty in the drowned field, And crows are fatted with the murrion flock; The nine men's morris is filled up with mud, And the quaint mazes in the wanton green For lack of tread are undistinguishable. The human mortals want their winter cheer; No night is now with hymn or carol blest. Therefore the moon, the governess of floods, Pale in her anger, washes all the air, That rheumatic diseases do abound. And thorough this distemperature we see The seasons alter: hoary-headed frosts Far in the fresh lap of the crimson rose, And on old Hiems' thin and icy crown An odorous chaplet of sweet summer buds Is, as in mockery, set; the spring, the summer, The chiding autumn, angry winter, change Their wonted liveries, and the mazed world, By their increase, now knows not which is which.	85 90 95 100 105 110

	Má si brát Thesea. Že ty jsi přišel štěstí jim přát a žehnat jejich loži?	
OBERON	Titanie, ty se mi nestydíš vyčítat moje pletky s Hippolytou, když víš, že vím o těch tvých s Theseem? Vzpomeň si, jak's ho nejdřív ukradla Perigenii, kterou znásilnil. Vzápětí s tebou zradil Aeglu, pak Ariadnu, potom Antiopu!	75 80
TITANIE	To všechno jsou žárlivé výmysly, jimiž mě stíháš od loňského léta. Kdekoli jsem, ať v lese, na louce, v údolí, v kopcích, u studánky nebo na břehu moře, a chci zatančit oslavný tanec větru, ty se zjevíš a hádkou rušíš moji zábavu. A vítr, vida, že je přehlížen, ze msty k nám zahnal z moře vysáté škodlivé páry, jež zalehly zem. Proti nim řeky vzbouřily se tak, že z břehů vylily se. Takže marně se volak brodí v blátě po kolena a orač cedí pot. Obilí hnije na polích dřív, než stačí obrůst vousem. Ohrady pusté jsou a pod vodou a hejna vran se živí na mršinách. Kde hrál se mlýnek, je teď bažina a cesty, které lemovala zeleň, jsou zarostlé, mokré a neprůchodné. Na zimní besedy chuť není, svátky se neslaví, koledy nezpívají. A proto Luna, která vládne vodám, je bledá zlostí a vzduch bičuje vlhkostí, která leze do kostí. Ten všeobecný nelad převrací řád přírody. Čerstvé růžičce do klína vniká chundelatý mráz a na vyzáblych skráních Zimy směšně vykvétá vínek voňavoučkových květů. Jaro a léto, hojný podzim nebo úporná zima vyměňují si navzájem šat a svět už nepozná, jaké je právě roční období.	85 90 95 100 105 110

	And this same progeny of evils comes From our debate, from our dissension; We are their parents and original.	115
OBERON	Do you amend it then; it lies in you. Why should Titania cross her Oberon? I do but beg a little changeling boy, To be my henchman.	120
TITANIA	Set your heart at rest. The fairy land buys not the child of me. His mother was a votaress of my order; And, in the spiced Indian air, by night, Full often hath she gossiped by my side, And sat with me on Neptune's yellow sands, Marking the embarked traders on the flood, When we have laughed to see the sails conceive And grow big-bellied with the wanton wind; Which she, with pretty and with swimming gait Following, her womb then rich with my young squire, Would imitate, and sail upon the land, To fetch me trifles, and return again, As from a voyage, rich with merchandise. But she, being mortal, of that boy did die; And for her sake do I rear up her boy, And for her sake I will not part with him.	125 130 135
OBERON	How long within this wood intend you stay?	
TITANIA	Perchance till after Theseus' wedding-day. If you will patiently dance in our round And see our moonlight revels, go with us; If not, shun me, and I will spare your haunts.	140
OBERON	Give me that boy, and I will go with thee.	
TITANIA	Not for thy fairy kingdom. Fairies, away! We shall chide downright, if I longer stay.	145
	<i>Exit Titania with her train.</i>	
OBERON	Well, go thy way; thou shalt not from this grove Till I torment thee for this injury. My gentle Puck, come hither. Thou rememberest Since once I sat upon a promontory, And heard a mermaid on a dolphin's back Uttering such dulcet and harmonious breath That the rude sea grew civil at her song And certain stars shot madly from their spheres, To hear the sea-maid's music?	150

	Všechny ty zmatky odehrávají se jen kvůli nám a naší rozepři. My za to můžem, my jsme jejich zdroj.	115
OBERON	Naprav to tedy. Příležitost máš. Stačí, když nebudeš mi odporovat a dáš mi zpátky toho kluka, jehož chci za panoše.	120
TITANIE	Na to zapomeň. Za celou říši víl ho nevyměním. Maminka toho chlapce byla mou komornou v Indii. My dvě jsme často sedávaly na zlatém písku pláže a klábosily. Dívaly jsme se na lodě na moři a smály se, když obtěžkal je mocný severák a břicha jejich plachet nafoukl. Ona je skvěle napodobovala. Nosila tehdy v bříšku mého chlapce a hrála loď, co pluje za obchodem na pevninu a pak se vrací zpět s nákladem tretek pro mě. Byla ale smrtná. Při porodu zemřela. Už kvůli ní se o něj postarám. Už kvůli ní ho z rukou nevydám.	125 130 135
OBERON	Jak dlouho se chceš zdržet v tomhle lese?	
TITANIE	Přinejmenším do Theseovy svatby. Chceš-li si s námi v kole zatančit při světle Luny, pojď. A pokud ne, příště se my dva z dálky vyhněme.	140
OBERON	Když mi dáš toho kluka, půjdu s tebou.	
TITANIE	Ne, ani za nic! Zůstat ještě chvíli, zase se pohádáme. Jdeme, víly. <i>Odejde Titanie se svou družinou.</i>	145
OBERON	Jen jdi! Mé pomstě ale neunikneš. Něco si vytrpíš, než z lesa zmizíš. Můj milý Puku, pojď sem! Vzpomínáš si? Z útesu nad mořem jsem jednou slyšel zpěv mořské panny, která připlula na zádech delfína. Zpívala tak kouzelně, že i moře rázem ztichlo a hvězdy z drah se odchýlily, aby ji mohly zblízka slyšet.	150

PUCK	I remember.	
OBERON	That very time I saw – but thou couldst not – Flying between the cold moon and the earth, Cupid all armed: a certain aim he took At a fair vestal throned by the west, And loosed his love-shaft smartly from his bow, As it should pierce a hundred thousand hearts. But I might see young Cupid's fiery shaft Quenched in the chaste beams of the watery moon, And the imperial votaress passed on, In maiden meditation, fancy-free. Yet marked I where the bolt of Cupid fell: It fell upon a little western flower, Before milk-white, now purple with love's wound, And maidens call it love-in-idleness. Fetch me that flower; the herb I showed thee once. The juice of it on sleeping eyelids laid Will make or man or woman madly dote Upon the next live creature that it sees. Fetch me this herb; and be thou here again Ere the leviathan can swim a league.	155 160 165 170
PUCK	I'll put a girdle round about the earth In forty minutes.	175
	<i>Exit.</i>	
OBERON	Having once this juice, I'll watch Titania when she is asleep, And drop the liquor of it in her eyes. The next thing then she waking looks upon, Be it on lion, bear, or wolf, or bull, On meddling monkey, or on busy ape, She shall pursue it with the soul of love. And ere I take this charm from off her sight, As I can take it with another herb, I'll make her render up her page to me. But who comes here? I am invisible; And I will overhear their conference. <i>Enter Demetrius, Helena, following him.</i>	180 185
DEMETRIUS	I love thee not, therefore pursue me not. Where is Lysander and fair Hermia? The one I'll slay, the other slayeth me. Thou told'st me they were stolen unto this wood; And here am I, and wood within this wood,	190

PUK	Vzpomínám si.	
OBERON	Tenkrát jsem spatřil – což tys nemohl – Amora s lukem, jak se vznášá mezi Lunou a Zemí. Vzal si na mušku panenskou panovnici na západě. Lásky šíp vystřelil s tak mocnou silou, že mohl proklát na sto tisíc srdcí. Viděl jsem však, jak rozohněnou střelu paprsky chladné Luny zbrzdily a krásná panovnice, pohroužená v panenském rozjímání, přešla dál. Všiml jsem si, kam ten šíp dopadl. Na jeden kvítek na západě, který, dřív bílý, ranou lásky rázem zrudnul. Dívky ho nazývají laskavec. Ten květ mi přines. Ukázal jsem ti ho. Když komukoli, muži nebo ženě, šťávu z něj kápnu na víčka, ten hned k prvnímu, koho spatří, vzplane láskou. Přines ten kvítek, ale ať jsi zpět, než leviatan uplave tři míle.	155 160 165 170
PUK	Hodinka postačí mi k tomu, abych obletěl celý svět. <i>Odejde.</i>	175
OBERON	Až budu kvítek mít, vyčítám si, kdy Titanie usne, a do očí jí nakapu ten mok. Až procitne, hned první tvor, jež spatří, ať je to lev, vlk, medvěd nebo býk, všetečný pavián či orangutan, se stane zosobněním její lásky. Než jí to kouzlo zase v oči sejmu, na což se hodí jiná bylina, donutím ji mi toho kluka dát. Kdo to sem jde? Jsem neviditelný a poslechnu si, co si povídají. <i>Vystoupí Demetrius a za ním Helena.</i>	180 185
DEMETRIUS	Já tě rád nemám, nelez pořád za mnou. Kde je Lysandr s krásnou Hermií? Zabiju ho a dám se zabít od ní. Řeklas, že utekli sem do lesa. A teď jsem v lese běsem bez sebe,	190

	Because I cannot meet my Hermia. Hence, get thee gone, and follow me no more.	
HELENA	You draw me, you hard-hearted adamant; But yet you draw not iron, for my heart Is true as steel. Leave you your power to draw, And I shall have no power to follow you.	195
DEMETRIUS	Do I entice you? Do I speak you fair? Or, rather, do I not in plainest truth Tell you I do not, nor I cannot love you?	200
HELENA	And even for that do I love you the more. I am your spaniel; and, Demetrius, The more you beat me, I will fawn on you. Use me but as your spaniel, spurn me, strike me, Neglect me, lose me; only give me leave, Unworthy as I am, to follow you. What worser place can I beg in your love – And yet a place of high respect with me – Than to be used as you use your dog?	205 210
DEMETRIUS	Tempt not too much the hatred of my spirit; For I am sick when I do look on thee.	
HELENA	And I am sick when I look not on you.	
DEMETRIUS	You do impeach your modesty too much, To leave the city and commit yourself Into the hands of one that loves you not; To trust the opportunity of night And the ill counsel of a desert place With the rich worth of your virginity.	215
HELENA	Your virtue is my privilege: for that It is not night when I do see your face, Therefore I think I am not in the night; Nor doth this wood lack worlds of company, For you in my respect are all the world. Then how can it be said I am alone, When all the world is here to look on me?	220 225
DEMETRIUS	I'll run from thee and hide me in the brakes, And leave thee to the mercy of wild beasts.	
HELENA	The wildest hath not such a heart as you. Run when you will, the story shall be changed: Apollo flies, and Daphne holds the chase; The dove pursues the griffin; the mild hind Makes speed to catch the tiger – bootless speed,	230

	že se mnou v lese není Hermie. Jdi pryč a nelep se mi na paty.	
HELENA	Musím se lepit, přitahuješ mě jak magnet. I když nejsem ze železa, mám srdce ryzí jako z ocele. Přestaň mě k sobě poutat, a já půjdu.	195
DEMETRIUS	Čím já tě poutám? Nejsem upřímný? Neříkám pořád, že tě nemiluju, že nechci, nemůžu tě milovat?	200
HELENA	Však proto miluji tě čím dál víc. Jsem jak tvůj pejsek, Demetrie. Bij mě, a já se k tobě budu tím víc lísat. Chci být tvým pejskem. Tluč mě, kopej do mě, odhoď mě, přehlížej mě, ale dovol, abych se mohla plazit za tebou. Nechci nic víc, a přece pro mě je to nejvyšší odměna, abys ty se mnou zacházel stejně jako se svým psem.	205 210
DEMETRIUS	Přestaň mě dráždit. Já tě nenávidím. Kouknu se na tebe, a je mi špatně.	
HELENA	A mně je špatně, když tě nevidím.	
DEMETRIUS	Uvědomuješ si, co riskuješ? Odejít z města, do rukou se svěřit někomu, kdo tě vůbec nemá rád, a klenot svého panenství dát všanc nebezpečí, co číhá v temné noci na tomhle pustém nehostinném místě?	215
HELENA	Mě chrání tvoje čest. Noc je jak den, když ozařuje mi ji tvoje tvář. Z takové noci nemůžu mít strach. A tohle místo vůbec není pusté a nehostinné, když jsi tady se mnou. Ty jsi můj svět, a když se na mě díváš, s tebou je ten les pro mě středem světa.	220 225
DEMETRIUS	Uteču ti. Schovám se do křoví a napospas tě nechám divé zvěři.	
HELENA	Žádná zvěř není krutější než ty. Uteč, když chceš. Ať světa rád se změní. Apollo bude prchat před Dafné, hrdlička stíhat orla, koloušek se vrhne na tygra. Kam lidstvo dojde,	230

	When cowardice pursues and valour flies!	
DEMETRIUS	I will not stay thy questions; let me go, Or, if thou follow me, do not believe But I shall do thee mischief in the wood.	235
HELENA	Ay, in the temple, in the town, the field, You do me mischief. Fie, Demetrius! Your wrongs do set a scandal on my sex. We cannot fight for love, as men may do; We should be woo'd and were not made to woo.	240
	<i>Exit Demetrius.</i> I'll follow thee and make a heaven of hell, To die upon the hand I love so well.	
	<i>Exit.</i>	
OBERON	Fare thee well, nymph; ere he do leave this grove, Thou shalt fly him and he shall seek thy love.	245
	<i>Enter Puck.</i> Hast thou the flower there? Welcome, wanderer.	
PUCK	Ay, there it is.	
OBERON	I pray thee, give it me. I know a bank where the wild thyme blows, Where oxlips and the nodding violet grows, Quite over-canopied with luscious woodbine, With sweet musk-roses and with eglantine. There sleeps Titania sometime of the night, Lulled in these flowers with dances and delight; And there the snake throws her enamelled skin, Weed wide enough to wrap a fairy in; And with the juice of this I'll streak her eyes, And make her full of hateful fantasies. Take thou some of it, and seek through this grove: A sweet Athenian lady is in love With a disdainful youth; anoint his eyes; But do it when the next thing he espies May be the lady. Thou shalt know the man By the Athenian garments he hath on. Effect it with some care, that he may prove More fond on her than she upon her love: And look thou meet me ere the first cock crow.	250 255 260 265
PUCK	Fear not, my lord, your servant shall do so.	
	<i>Exeunt.</i>	

	až zbabělost předhoní odvahu?	
DEMETRIUS	Nechci se s tebou bavit. Nech mě jít, a jestli za mnou půjdeš, dej si pozor, abych ti někde v lese neublížil.	235
HELENA	Všude mi ubližuješ, Demetrie! Ve městě, v parku, ba i v kostele. Všem ženám ubližuješ skrze mne. My nesmíme si muže vydobýt, musíme čekat, kdo nás bude chtít.	240
	<i>Odejde Demetrius.</i> Jdu za tebou, můj kate nejdražší, vždyť mě i smrt z tvé ruky potěší.	
	<i>Odejde.</i>	
OBERON	Běž, ale věř, že než opustíš les, bude on běhat za tebou jak pes.	245
	<i>Vystoupí Puk.</i> Buď vítán, poutníku. Našels ten květ?	
PUK	Tady je, pane.	
OBERON	Sem s ním, prosím tě. Znám v lese kout, kde kvete tymián, sedmikráskami bývá obsypán, nad ním se klene loubí z psího vína, k němuž se šípek s růžičkami vzpíná. Tam Titanie často přespává, když po tanci ji zmůže únava. Hadi tam setřásají pestrou kůži, jež elfům za pokrývku často slouží. Až nakapu jí šťávu do očí, obludným bludům bude otročit. Ty si vem taky. Podívej se v lese po hezké slečně, jež se láskou třese na mladíka, co před ní utíká. Tu šťávu kápneš jemu do oka. Ať první spatří ji. Jsou z Athén. Není těžké je poznat podle oblečení. Zaříd', ať on teď šílí láskou po ní a marně za ní po lese se honí. Vrať se mi zpět, než kohout zakokrhá.	250 255 260 265
PUK	Žádný strach, pane, jsem váš věrný sluha.	
	<i>Odejdou.</i>	

SCENE 2.

ANOTHER PART OF THE WOOD.

Enter Titania, with her train.

TITANIA Come, now a roundel and a fairy song;
Then, for the third part of a minute, hence;
Some to kill cankers in the musk-rose buds,
Some war with rere mice for their leathern wings,
To make my small elves coats, and some keep back 5
The clamorous owl that nightly hoots and wonders
At our quaint spirits. Sing me now asleep;
Then to your offices and let me rest.

The fairies sing.

1. FAIRY You spotted snakes with double tongue,
Thorny hedgehogs, be not seen; 10
Newts and blind-worms, do no wrong,
Come not near our fairy queen.

CHORUS Philomel, with melody
Sing in our sweet lullaby;
Lulla, lulla, lullaby, lulla, lulla, lullaby; 15
Never harm,
Nor spell nor charm,
Come our lovely lady nigh;
So, good night, with lullaby.

1. FAIRY Weaving spiders, come not here; 20
Hence, you long-legged spinners, hence!
Beetles black, approach not near;
Worm nor snail, do no offence.

CHORUS Philomel, with melody... &c.

2. FAIRY Hence, away! Now all is well. 25
One aloof stand sentinel.

Exeunt fairies. Titania sleeps.

Enter Oberon and squeezes the flower on Titania's eyelids.

OBERON What thou seest when thou dost wake,
Do it for thy true-love take,
Love and languish for his sake.
Be it ounce, or cat, or bear, 30
Pard, or boar with bristled hair,
In thy eye that shall appear
When thou wakest, it is thy dear.
Wake when some vile thing is near.

SCÉNA 2.

JINDE V LESE.

Vystoupí Titanie se svou družinou.

TITANIE Teď naposled mi v kole zazpívejte.
A pak jen mžik, a jděte po své práci.
Zabíjet červy v hebkých lůnech růží,
vést s netopýry boj o jejich kůži,
z které se elfům bere na frak. Další 5
umlčet jděte sovu, která houká
a plaší noční skřítky. Zpívejte,
než usnu, a pak mě tu nechte spát.

Víly zpívají.

1. VÍLA Kšá, hadi jedovatí,
mloci, jděte o dům dál, 10
zmizte, ježci ježatí,
královně víl sen se zdá.

SBOR Slavičí teď píseň zní,
krásný, klidný spánek měj!
Hajej, dadej, hajinkej, hajej, dadej, hajinkej. 15
Všecko zlé
ať odejde,
kéž nic netrápí
tu, co sladce spí.

1. VÍLA Kšá, pavouci nohatí,
odnese si pryč svou síť! 20
Blechý, brouci rohatí,
přeje paní mír a klid.

SBOR Slavičí teď píseň zní... atd.

2. VÍLA Hluboce spí. Můžeme jít! 25
Jen stráž teď nad ní bude bdít.

Odejdou víly. Titanie spí.

Vystoupí Oberon a nakape Titanii na víčka štávu z květu.

OBERON Až vzbudíš se, co první zříš,
ať po tom láskou zahoříš,
byť je to kocour nebo myš,
byť je to kanec, medvěd, sup, 30
pardál či prase, cobydup
v tvých očích se to promění
v nejkouzelnější stvoření.
S ním pak si buďte souzeni!

Exit.
Enter Lysander and Hermia.

LYSANDER	Fair love, you faint with wandering in the wood; And to speak troth, I have forgot our way. We'll rest us, Hermia, if you think it good, And tarry for the comfort of the day.	35
HERMIA	Be it so, Lysander: find you out a bed; For I upon this bank will rest my head.	40
LYSANDER	One turf shall serve as pillow for us both; One heart, one bed, two bosoms and one troth.	
HERMIA	Nay, good Lysander; for my sake, my dear, Lie further off yet, do not lie so near.	
LYSANDER	O take the sense, sweet, of my innocence! Love takes the meaning in love's conference. I mean that my heart unto yours is knit So that but one heart we can make of it; Two bosoms interchained with an oath; So then two bosoms and a single troth.	45 50
	Then by your side no bed-room me deny; For lying so, Hermia, I do not lie.	
HERMIA	Lysander riddles very prettily. Now much beshrew my manners and my pride, If Hermia meant to say Lysander lied. But, gentle friend, for love and courtesy Lie further off; in human modesty, Such separation as may well be said Becomes a virtuous bachelor and a maid, So far be distant; and, good night, sweet friend: Thy love ne'er alter till thy sweet life end!	55 60
LYSANDER	Amen, amen, to that fair prayer, say I; And then end life when I end loyalty! Here is my bed; sleep give thee all his rest!	
HERMIA	With half that wish the wisher's eyes be pressed!	65

They sleep.
Enter Puck.

PUCK	Through the forest have I gone. But Athenian found I none, On whose eyes I might approve This flower's force in stirring love.	
------	---	--

Odejde.
Vystoupí Lysandr a Hermie.

LYSANDR	Miláčku, zmáhá tě to trmácení. Přiznávám, že jsem asi zabloudil. Ulehňeme. Až přijde rozednění, půjdem zas dál. Spánek nám dodá sil.	35
HERMIE	Ano, Lysandře. O kus dál jdi spát, já složím hlavu tady pod akát.	40
LYSANDR	Na ten mech vejdemo se oba dva. Patříme k sobě a má čest je tvá.	
HERMIE	Ne, milý, prosím, nelež takhle blízko, odsuň se kousek, aspoň kousek, lásco.	
LYSANDR	Chci být blíž k tobě! Snad si nemyslíš, že bych ti ublížil, kdybych byl blíž. Mé srdce tluč v souzvuku s tím tvým, tak stávají se srdcem jediným. Společný slib nás oba spojuje, tím slibem z nás dvou jedna bytost je. A tak mi dovol vedle tebe spát. Jen ležet, nelžu, ležet akorát.	45 50
HERMIE	Moc hezky umíš hrát si se slovíčky. Já vím, že nelžeš. To bych byla zlá, kdybych si to o tobě myslela. Však z lásky ke mně lež dál ode mě, teď musíme se chovat rozumně. Jsi ještě panic a já dosud panna, a tak se patří, aby zachována tu byla jistá mez. Dobrou noc, milý. Až do smrti ať naše láska sílí!	55 60
LYSANDR	Amen. Já dodám jen, že raději bych zemřel nežli zradil Hermii. Lehnu si zde! Přeji ti sladké spaní.	
HERMIE	Já podělím se s tebou o tvé přání.	65

Usnou.
Vystoupí Puk.

PUK	Lesem lítám sem a tam, nikde žádný Athéňan, na němž vyzkoušel bych šťávu, která láskou plete hlavu.	
-----	--	--

	Night and silence. – Who is here?	70
	Weeds of Athens he doth wear: This is he, my master said, Despised the Athenian maid; And here the maiden, sleeping sound, On the dank and dirty ground.	75
	Pretty soul! She durst not lie Near this lack-love, this kill-courtesy. Churl, upon thy eyes I throw All the power this charm doth owe. When thou wakest, let love forbid Sleep his seat on thy eyelid. So awake when I am gone; For I must now to Oberon.	80
	<i>Exit.</i> <i>Enter Demetrius and Helena, running.</i>	
HELENA	Stay, though thou kill me, sweet Demetrius!	
DEMETRIUS	I charge thee, hence, and do not haunt me thus.	85
HELENA	O wilt thou darkling leave me? Do not so.	
DEMETRIUS	Stay, on thy peril; I alone will go.	
	<i>Exit.</i>	
HELENA	O, I am out of breath in this fond chase! The more my prayer, the lesser is my grace. Happy is Hermia, wheresoe'er she lies; For she hath blessed and attractive eyes. How came her eyes so bright? Not with salt tears; If so, my eyes are oftener washed than hers. No, no, I am as ugly as a bear; For beasts that meet me run away for fear: Therefore no marvel though Demetrius Do, as a monster fly my presence thus. What wicked and dissembling glass of mine Made me compare with Hermia's sphery eyne? But who is here? Lysander! On the ground! Dead? Or asleep? I see no blood, no wound. Lysander if you live, good sir, awake!	90
LYSANDER	<i>(Awaking)</i> And run through fire I will for thy sweet sake. Transparent Helena! Nature shows art, That through thy bosom makes me see thy heart. Where is Demetrius? O how fit a word Is that vile name to perish on my sword!	105

	Jen noc a tma. – A přece snad! Ten mladík má athénský šat. To bude ten, o němž řek pán, že nešťastně je milován. A zde spí tvrdým spánkem ta chudinka. Lehla do bláta.	70
	Cítila se být na obtíž, tak nelehla si k němu blíž. Ty hrubče, oči potru ti kouzelnou šťávou. Vzápětí, až otevrou se, zahoří po tom, koho v tu chvíli zří. Vzbuď se a podívej se na ni. Já musím jít. Můj pán mě shání.	75
	<i>Odejde.</i> <i>Vystoupí Demetrius a Helena, která mu běží v patách.</i>	
HELENA	Stůj, nebo umřu, počkej, Demetrie!	
DEMETRIUS	Zmiz odtud, nelez za mnou, táhni, zmije.	85
HELENA	Sama se neubráním divým šelmám!	
DEMETRIUS	Tak to máš smůlu. Já se k tobě neznám.	
	<i>Odejde.</i>	
HELENA	Jsem bez dechu a už nemůžu dál. Nevymodlím si, aby o mě stál. Hermie, ať je kde je, šťastná je, že ho tak nestydatě vzrušuje. Oči jí září. Mé jsou kalné, ač den co den omývá je sláný pláč. Co nadělám, jsem prostě ošklivá, vlk má strach, když se na mne podívá. Není pak div, že přede mnou on prchá, jako bych byla odpudivá moucha. Lžu sama sobě do očí, když je porovnávám s očima Hermie! Kdo je tu? Lysandr! Mrtvý? Ne, není. Nevidím krev a žádné poranění. Lysandře, vzbud' se! Žiješ? Vidíš mě?	90
LYSANDR	<i>(Procitá)</i> Pro tebe, lásko, skočím do ohně. Má éterická krásko! Kouzelnice! Já vidím, jak ti v hrudi tluče srdce. Kde je Demetrius? Tak rád bych hned vzal meč a poslal ho na onen svět.	105

HELENA	Do not say so, Lysander; say not so. What though he love your Hermia? Lord, what though? Yet Hermia still loves you; then be content.	110
LYSANDER	Content with Hermia! No; I do repent The tedious minutes I with her have spent. Not Hermia but Helena I love: Who will not change a raven for a dove? The will of man is by his reason swayed; And reason says you are the worthier maid. Things growing are not ripe until their season; So I, being young, till now ripe not to reason; And touching now the point of human skill, Reason becomes the marshal to my will And leads me to your eyes, where I o'erlook Love's stories written in love's richest book.	115 120
HELENA	Wherefore was I to this keen mockery born? When at your hands did I deserve this scorn? Is't not enough, is't not enough, young man, That I did never, no, nor never can, Deserve a sweet look from Demetrius' eye, But you must flout my insufficiency? Good troth, you do me wrong, good sooth, you do, In such disdainful manner me to woo. But fare you well; perforce I must confess I thought you lord of more true gentleness. O that a lady, of one man refused. Should of another therefore be abused!	125 130
	<i>Exit.</i>	
LYSANDER	She sees not Hermia. Hermia, sleep thou there, And never mayst thou come Lysander near! For as a surfeit of the sweetest things The deepest loathing to the stomach brings, Or as tie heresies that men do leave Are hated most of those they did deceive, So thou, my surfeit and my heresy, Of all be hated, but the most of me! And, all my powers, address your love and might To honour Helen and to be her knight!	135 140
	<i>Exit.</i>	
HERMIA	<i>(Awaking)</i> Help me, Lysander, help me! Do thy best To pluck this crawling serpent from my breast! Ay me, for pity! What a dream was here!	145

HELENA	Tak nemluv, Lysandře. Co na tom přece, že má rád Hermii? Vždyť ta ho nechce, a miluje jen tebe. Tak buď rád!	110
LYSANDR	Nemám rád Hermii! Dřív možná. Snad. Těch ztracených chvil lze jen litovat. Ne Hermii, Helenu nosím v srdci. Za vránu nevyměním holubici. Pudy je třeba zvládat rozumem. Mně rozum říká: „Helenu si vem!“ Dřív za mě mluvilo mé hloupé mládí. Než člověk dozraje, leccos ho svádí k hloupostem, ale nyní už jsem zralý, hloupost je z hlavy pryč a mně to pálí. Rozum mi moudře ukazuje cestu a tebe vyvolil mi za nevěstu.	115 120
HELENA	Jsem už jen k smíchu? Za co se mi mstíš, že se mnou takhle krutě zacházíš? Tak dost! To stačí, stačí, mladý pane. Já vím, že se mi nikdy nedostane od Demetria laskavého slova. A ty mě ještě musíš ponižovat! Tak se mi směj, jen do mě, dobře vím, jak ubohá jsem, když ho uháním. Buď sbohem, i když přiznávám, že jsem myslela, že jsi větší džentlmen. Vidíš, v jak strašlivé jsem situaci, tobě jsem ale jenom pro legraci!	125 130
	<i>Odejde.</i>	
LYSANDR	Hermii neviděla. <i>(K Hermii)</i> Jen spi dál! Tvůj Lysandr ti navždy vale dal. Tak jako když jsme sladkým přesycení, až je nám z něho často na zvracení, tak jako když se byvší ideál promění v blud, když se ho člověk vzdal, tak pro mě tahle sladká modla teď je největší hnus, jaký viděl svět! Svůj um, své síly, vše, co zdobí mě, teď z lásky odevzdat chci Heleně!	135 140
	<i>Odejde.</i>	
HERMIE	<i>(Vzbudí se)</i> Lysandře, pomoc! Na prsou mám zmiji! Zbav mě jí, prosím! Rychle! Sundej mi ji! Uf, co to bylo? Jenom strašný sen!	145

Lysander, look how I do quake with fear.
 Methought a serpent eat my heart away,
 And you sat smiling at his cruel pray. 150
 Lysander! What, removed? Lysander! Lord!
 What, out of hearing? Gone? No sound, no word?
 Alack, where are you? Speak, and if you hear;
 Speak, of all loves! I swoon almost with fear.
 No? Then I well perceive you are not nigh 155
 Either death or you I'll find immediately.

Exit.

Lysandře, vidíš, jak zbabělá jsem?
 V tom snu mi zde na srdci ležel had
 a ty ses tomu uměl jen zle smát. 150
 Lysandře! Ty jsi pryč? Má lásko! Kde jsi?
 Neslyšíš mě? Mluv! To ticho mě děsí!
 Proboha, promluv! Haló! Ozvi se mi!
 Umírám hrůzou. Máš mě na svědomí.
 Nic? Tady nejsi. Já za tebou jdu, 155
 a radši zemřu, když tě nenajdu.

Odejde.

GLOSSARY

I/1

4. **lingers**: delays the fulfillment of. 5. **step-dame**: stepmother; **dowager**: widow with property rights charged upon an estate during her lifetime. 6. **withering out**: diminishing. 11. **solemnities**: i.e. marriage rites. 13. **pert**: lively, brisk. 15. **companion**: fellow. 31. **feigning... feigning**: (1) loving... longing; (2) feigning... feigned. 33. **gawds**: toys, trinkets; **conceits**: ingenious trifles. 34. **Knacks**: knickknacks. 38. **harshness**: discordance, i.e. disobedience. 39. **Be it so**: if. 45. **Immediately**: expressly. 46. **Be advised**: consider well. 49. **a form**: i.e. the impression of a seal. 51. **leave**: i.e. leave unchanged; **disfigure**: obliterate. 54. **in this kind**: in this respect, i.e. as your wooer; **wanting**: lacking. 60. **how... concern**: whether it befit. 65. **die the death**: be put to death by judicial sentence. 68. **Know... youth**: inquire of your youthful feelings. 71. **mewed**: shut up, confined. 76. **distilled**: made into perfume. 77. **thorn**: brier rose bush. 78. **single blessedness**: divine blessing accorded to a life of celibacy. 80. **virgin patent**: privilege of virginity. 89. **protest**: vow. 92. **crazed**: cracked, flawed; **title**: claim to possession. 98. **estate unto**: settle or bestow upon. 99. **well derived**: well born. 100. **possessed**: endowed with wealth. 101. **fairly**: handsomely. 102. **with vantage**: better. 106. **head**: face. 113. **self-affairs**: my own affairs. 116. **schooling**: admonition. 117. **look you arm**: see that you prepare. 120. **extenuate**: mitigate. 125. **Against**: in preparation for. 130. **Belike**: very likely. 131. **Beteem**: afford. 136. **cross**: vexation, thwarting. 137. **misgrafted**: ill grafted, i.e. badly matched. 143. **momentary**: momentary. 145. **collied**: dark (literally, blackened with coal). 146. **in a spleen**: i.e. as if in a sudden fit of passion (?) or in a flash (?). 149. **quick**: quickly; **confusion**: ruin. 154. **As... love**: as much love's due; **thoughts**: melancholy moods. 155. **fancy's**: love's. 156. **persuasion**: opinion, doctrine. 160. **respects**: regards. 167. **do... May**: perform the ceremonies of May-day. 168. **stay**: wait. 171. **simplicity**: harmlessness, innocence. 182. **fair ... fair**: beauty... fair one (with special reference to her blonde colouring); **happy**: lucky. 183. **lodestars**: guiding stars; **air**: melody, music. 184. **tunable**: tuneful. 186. **favour**: attributes, features. 190. **bated**: excepted. 191. **translated**: transformed. 192. **art**: skill (i.e. in magic). 193. **motion**: desire. 210. **glass**: mirror. 212. **still**: always. 213. **devised**: decided. 215. **faint**: pale (?) or faintly scented (?). 216. **counsel**: inmost thought. 219. **stranger companies**: the company of strangers. 222. **starve... food**: i.e. refrain from seeing each other. 231. **admiring of**: wondering at. 232. **holding no quantity**: lacking proportion,

unshapely. 233. **transpose**: change, transform; **dignity**: worth. 237. **figure**: symbolize. 240. **game**: fun, sport. 242. **eyne**: eyes. Archaic in Shakespeare's day, and rare except for rhyme. 248. **intelligence**: information. 249. **dear expense**: painful purchase, costly gain. 251. **his sight**: the sight of him.

I/2

3. **scrip**: script, written list. 11. **Marry**: why, indeed (originally the name of the Virgin Mary used as an oath); **lamentable**: mournful. 22. **look... eyes**: take care not to injure their eyes with weeping. 23. **condole**: speak pathetically, arouse pity. 24. **humour**: temperamental bent. 25. **Ercles**: Hercules. 26. **tear a cat**: i.e. rant; **make all split**: cause great commotion. 46. **small**: high-pitched. 47. **And**: if. 61. **fitted**: cast. 65. **that**: so that. 69. **terribly**: terrifyingly. 77. **and**: as if. 80. **proper**: handsome. 86. **discharge**: perform. 87. **purple-in-grain**: dyed a fast purple or deep red. 88. **French-crown-colour**: yellowish colour of a gold coin. 104. **hold... bow-strings**: an expression of uncertain meaning, from archery; perhaps equivalent to „hold to our agreement or the project is done for.“

II/1

3. **Thorough**: through. 4. **pale**: enclosure. 9. **orbs**: circles, i.e. fairy rings. 10. **pensioners**: Members of the royal bodyguard were called gentlemen pensioners. 12. **favours**: love tokens. 13. **savours**: perfumes. 16. **lob**: country bumpkin. 17. **anon**: at once. 20. **passing... wrath**: exceedingly fierce and angry. 23. **changeling**: child exchanged for another by fairies. 25. **trace**: traverse. 26. **perforce**: forcibly. 30. **square**: quarrel. 32. **making**: form. 33. **shrewd**: mischievous. 35. **villagery**: village folk, peasantry. 36. **quern**: handmill for grinding grain. 37. **bootless**: unavailingly. 38. **bear no barm**: fail to ferment (?) or go flat (?). 47. **gossip's**: garrulous old woman's. 48. **crab**: crab apple. 54. **tailor**: i.e. an insulting curse. 55. **quire**: choir, i.e. company. 56. **waxen**: increase (with archaic plural ending in -en); **neeze**: sneeze. 57. **wasted**: spent. 63. **rash wanton**: impetuous and willful creature. 67. **corn**: oat stalks. 71. **buskined**: wearing high boots. 75. **Glance... Hippolyta**: cast aspersions on my good name by accusing me with Hippolyta. 82. **middle summer's spring**: beginning of midsummer. 85. **in**: on; **margent**: margin, edge. 86. **ringlets**: circular dances. 87. **brawls**: noisy quarrels. 90. **Contagious**: noxious. 91. **pelting**: paltry. 92. **overborne their continents**: overflowed their banks. 94. **corn**: grain. 95. **his**: its. 97. **murrion**: dead of the murrain, a disease of cattle and sheep. 98. **nine men's morris**: i.e. the turf marked with squares on which the rustic game of this name was played. 99. **quaint mazes**: complicated pattern of paths to be traced rapidly by a line of boys as a sport. 106. **distemperature**: disturbance in the natural order, i.e. bad weather. 112. **childing**: fruitful (literally, pregnant). 113. **wonted liveries**: customary apparel; **mazed**: bewildered, confused. 114. **their increase**: what they produce. 116. **debate**: quarrelling. 117. **original**: origin. 119. **cross**: thwart. 121. **henchman**: page of honour; **Set... rest**: i.e. give up that notion. 127. **traders**: trading vessels; **flood**: flood tide. 129. **wanton**: amorous. 140. **round**: circular dance. 142. **spare**: stay away from. 145. **chide**: quarrel. 146. **from**: go from. 147. **injury**: affront.

149. **Since**: when. 151. **breath**: voice, music. 152. **civil**: well-behaved, gentle. 164. **fancy-free**: free of love-thoughts. 168. **love-in-idleness**: a name for the pansy. 171. **or... or**: either... or. 177. **watch... asleep**: i.e. watch for a time when I can catch her sleeping. 192. **wood**: mad. 195. **adamant**: magnet. 199. **fair**: courteously. 206. **Neglect**: ignore. 211. **Temp**: try, put to the test. 214. **impeach**: discredit. 218. **desert**: deserted, unpeopled. 220. **Your... privilege**: your excellence in my eyes is my warrant for doing so. 224. **in my respect**: as far as I am concerned. 227. **brakes**: thickets. 232. **griffin**: fabulous monster with the body of a lion and the head of an eagle; **hind**: female of the red deer. 235. **stay thy questions**: delay to listen to your talk. 244. **upon**: by. 249. **blows**: blooms. 250. **oxlips**: flowering plant resembling the cowslip. 251. **woodbine**: honeysuckle. 252. **eglantine**: sweet-brier, another variety of rose. 253. **sometime of**: at some time during. 255. **throws**: sheds. 256. **Weed**: garment. 257. **streak**: anoint. 266. **fond on**: infatuated with.

II/2

1. **roundel**: dance in a circle. 3. **cankers**: cankerworms. 4. **reremice**: bats. 7. **quaint**: pretty, dainty. 21. **spinners**: spiders. 30. **ounce**: lynx. 31. **Pard**: leopard. 36. **troth**: truth. 42. **troth**: pledged faith. 45. **take... innocence**: interpret my meaning as entirely innocent. 54. **beshrew**: mischief take. 57. **human**: decorous. 65. **With... pressed**: i.e. may half of all sleep's rest (which you have wished for me) be yours. 68. **approve**: test. 73. **Despised**: who despised. 79. **owe**: possess. 86. **darkling**: in the dark. 88. **fond**: dotting, foolishly loving. 89. **my grace**: the favour I am granted. 90. **lies**: dwells. 91. **attractive**: magnetic. 97. **as a monster**: i.e. as he would fly from a monster. 109. **What though**: what does it matter if. 115. **will**: desire. 119. **point**: summit; **skill**: discernment, judgment. 123. **keen**: bitter. 132. **gentleness**: courtesy. 133. **of**: by. 149. **eat**: ate. 153. **and if**: if. 154. **of all loves**: for the sake of all true love.

III/1

2. **Pat**: on the dot. 4. **tiring-house**: dressing room. 7. **bully**: a friendly term meaning 'fine fellow'. 12. **By'r lakin**: by our ladykin, i.e. the Virgin Mary; **parlous**: perilous. 22. **eight and six**: the common ballad measure of alternating eight- and six-syllable lines. 36. **defect**: blunder for effect. 38. **my... yours**: I pledge my life in defense of yours. 39. **were... life**: would endanger my life. 48. **find out moonshine**: find the nights when the moon will shine. 54. **disfigure**: blunder for prefigure. 55. **present**: represent. 61. **rough-cast**: plaster mixed with pebbles for coating the outside of buildings. 70. **hempen home-spuns**: uncouth rustics. 72. **toward**: about to take place. 75. **odious**: blunder for odorous. 87. **brisky juvenal**: lively youth; **eke**: also. 99. **about a round**: roundabout. 102. **fire**: will-o'-the-wisp. 111. **translated**: transformed. 117. **ousel cock**: blackbird. 119. **throstle**: thrush. 120. **quill**: piping voice. 122. **plain-song**: melody without variations. 127. **give... lie**: call a bird a liar. 128. **never so**: i.e. ever so much, continually. 138. **gleek**: gibe, jest. 144. **rate**: value, worth. 145. **still**: always; **doth... state**: attends upon me as one of my retinue. 150. **grossness**: corporeal nature. 156. **apricocks**: apricots. 161. **have**: i.e. attend (with lights). 169. **cry... mercy**: beg pardon of your honours. 172. **of more acquaintance**: to be better acquainted

with me. 176. **commend me**: give my regards; **Squash**: unripe pea pod. 177. **Peascod**: mature pea pod. 190. **enforced**: violated.

III/2

2. **next**: nearest, i.e. first. 5. **night-rule**: night activity; **haunted**: much frequented. 7. **close**: secret. 8. **dull**: drowsy. 9. **patches**: clowns, fools; **rude mechanicals**: ignorant working-men. 13. **thick-skin**: blockhead; **barren sort**: stupid crew. 17. **nole**: noddle, head. 19. **mimic**: actor. 21. **russet-pated choughs**: grey-headed jackdaws; **in sort**: in company, together. 36. **latched**: anointed. 40. **of force**: necessarily. 53. **whole**: solid; **be bored**: have a hole bored through it. 55. **Her brother's**: i.e. the sun's; **with th' Antipodes**: among the people on the other side of the earth. 57. **dead**: deadly. 60. **clear**: shining. 70. **brave touch**: noble exploit. 74. **on... mood**: in mistaken anger. 87. **for his tender**: until sleep offers itself (in payment of the deficit). 90. **misprision**: mistake. 92. **troth**: faith. 93. **confounding... oath**: invalidating one oath with another. 96. **fancy-sick**: lovesick; **cheer**: face. 97. **costs... dear**: Each sigh was thought to draw a drop of blood from the heart. 99. **against... appear**: in preparation for her coming. 113. **fee**: right, privilege. 114. **fond pageant**: foolish show. 119. **alone**: unparalleled. 121. **preposterously**: out of the natural order. 124. **vows... appears**: i.e. when vows are so born, the nature of their birth makes their sincerity manifest. 127. **badge**: identifying mark (like the family crest or other device worn on livery to identify a gentleman's retainers). 128. **advance**: hold high, i.e. display. 133. **tales**: lies. 157. **trim**: fine. 160. **extort**: wring, torture. 169. **none**: i.e. of her. 175. **aby**: pay for, atone for. 177. **his**: its. 188. **oes**: circles, i.e. stars. 194. **in... me**: to vex me. 195. **Injurious**: insulting. 196. **contrived**: plotted. 197. **bait**: torment. 198. **counsel**: confidences. 203. **artificial**: skilled in art, able to create. 208. **incorporate**: united in one body. 211. **lovely**: loving. 213. **Two... crest**: we had two of the first, i.e. bodies, like double coats in heraldry that belong to a man and wife as one person, but which, like our single heart, have but one crest. 215. **rent**: rend. 229. **your love**: his love of you. 232. **grace**: favour. 237. **sad**: serious, grave. 238. **upon**: at. 242. **argument**: subject matter (for jesting). 257. **Ethiope**: blackamoor. Hermia is a brunette. 260. **Hang off**: let go. 272. **What news**: what is the matter. 275. **Since night**: i.e. last night. 282. **canker-blossom**: worm that destroys the bud. 292. **personage**: figure. 295. **low**: short. 300. **curst**: shrewish, sharp-tongued. 302. **right**: real, true; **for**: with respect to. 304. **something**: somewhat. 305. **match**: be a match for. 310. **stealth**: stealing away. 323. **shrewd**: sharp-tongued. 324. **vixen**: shrew (literally, she-fox). 329. **minimus**: diminutive creature; **knot-grass**: a weed that was thought to stunt the growth of animals or children. 333. **intend**: offer. 335. **aby**: pay for. 338. **cheek by jowl**: side by side. 339. **coil**: uproar; **long of**: because of. 345. **Still**: continually. 352. **sort**: turn out. 353. **As**: that; **jangling**: disputing, wrangling. 355. **Hie**: hasten. 356. **welkin**: sky. 361. **wrong**: insults. 365. **batty**: batlike. 367. **virtuous**: powerful. 368. **with his might**: by its efficacy. 373. **date**: duration. 379. **full**: very. 390. **like**: in the guise of. 402. **drawn**: with drawn sword. 403. **straight**: straightway. 404. **plainer**: more level. 409. **recreant**: coward. 412. **try**: test. 422. **Abide me**: face me in fight; **wot**: know. 429. **measure... length**: i.e. stretch out. 432. **Abate**: shorten. 439. **curst**: ill-tempered.

IV/1

2. **amiable**: lovely; **coy**: caress. 16. **overflowen with**: submerged by. 19. **neaf**: fist. 20. **leave your courtesy**: i.e. put on your hat. 22. **Cavalery**: cavalier (form of address for a fashionable gentleman). 29. **tongs... bones**: rustic musical instruments. 32. **bottle**: bundle. 33. **fellow**: equal. 38. **exposition**: blunder for disposition, i.e. desire, inclination. 40. **all ways away**: off in all directions. 41. **woodbine**: Various vines were known by this name. 48. **favours**: i.e. flowers as love gifts. 52. **sometime**: formerly. 63. **scalp**: skull. 65. **other**: others. 67. **accidents**: events, incidents. 68. **fierce**: excessive, wild. 81. **these five**: i.e. the four lovers and Bottom. 87. **solemnly**: ceremoniously. 88. **triumphantly**: festively. 94. **sad**: sober. 103. **observation**: observance, May-day rites. 104. **vaward**: early part. 106. **Uncouple**: unleash them. 107. **Dispatch**: make haste. 112. **bayed**: brought to bay. 114. **chiding**: baying. 119. **flewed**: having large chaps; **sanded**: of a sandy colour. 121. **dew-lapp'd**: having a pendulous flap of skin at the throat. 122. **matched... each**: with voices of varying but harmonious pitch, like a peal of bells. 123. **cry**: pack of hounds; **tunable**: melodious. 133. **in... solemnity**: to honour our observance of the same rites. 143. **jealousy**: suspicion, apprehension of evil. 144. **To... hate**: as to sleep side by side with a foe. 151. **where we might**: wherever we could. 152. **Without the peril**: beyond the dangerous reach. 156. **defeated**: defrauded. 166. **idle gaud**: worthless trinket. 181. **for**: since. 188. **parted**: out of focus. 190. **like... mine own**: like some precious thing found by accident, and hence not certainly belonging to me, though in my possession. 200. **Heigh-ho**: A yawn. 202. **God's**: God save. 205. **go about**: attempt. 208. **patched**: wearing motley. 209. **offer**: venture. 215. **hath no bottom**: i.e. is all tangled up because it lacks a core (bottom). 217. **gracious**: attractive, elegant.

IV/2

2. **transported**: carried away by the fairies. 6. **discharge**: successfully perform the role of. 10. **paramour**: lover. 12. **a thing of naught**: something shameful, wicked. 17. **sixpence a day**: i.e. as a royal pension. 18. **he... 'scaped**: his reward would certainly not have been less than. 19. **And**: if. 29. **of**: from. 32. **presently**: immediately. 34. **preferred**: recommended, put forward.

V/1

1. **that**: what. 2. **may**: can. 3. **fairy toys**: trifling tales about fairy doings. 5. **shaping fantasies**: fertile imaginations. 6. **comprehends**: takes in, includes. 8. **compact**: formed, composed. 19. **would but**: merely wishes to. 20. **comprehends... joy**: has no trouble including or creating in his fantasy some source of the joy. 21. **some fear**: something to be feared. 25. **More witnesseth**: gives evidence of more. 39. **abridgment**: pastime (to abridge or shorten the time). 42. **brief**: list. 50. **device**: i.e. something devised for dramatic representation. 55. **sorting with**: befitting. 59. **strange**: Perhaps an error, replacing some word which with snow would produce a 'discord' similar to hot ice. 65. **fitted**: well cast. 74. **toiled**: taxed; **unbreathed**: unexercised. 75. **against**: in preparation for. 80. **Extremely stretched**: strained to the uttermost; **conned**: learned by heart. 83. **simpleness**: sincerity. 85. **wretchedness**

o'ercharged: feebleness overburdened. 91. **noble respect**: generous consideration. 92. **Takes... merit**: judges it in relation to the abilities of the performance. 93. **clerks**: scholars. 101. **fearful**: timorous, frightened. 105. **least**: i.e. saying least; **to my capacity**: in my opinion. 108. **If... know**: The humour of the passage is in the blunders of its punctuation. 112. **despite**: ill will, defiance of your wishes. 113. **mindng**: indending. 118. **stand upon points**: (1) bother about trifles; (2) heed his punctuation. 119. **rough**: unbroken. 120. **stop**: (1) reining in a horse to a quick halt; (2) period. 121. **true**: (1) the truth; (2) correctly. 123. **recorder**: wind instrument resembling a flute or flageolet; **government**: control, management. 124. **nothing impaired**: i.e. still unbroken. 136. **think no scorn**: regard it as no disgrace. 138. **hight**: is called. 141. **fall**: let fall. 143. **tall**: brave. 146. **broached**: stabbed. 150. **At large**: at length. 152. **No wonder**: it will be no wonder if he does. 161. **right and sinister**: running right and left, i.e. horizontal. 164. **wittiest**: cleverest. 167. **grim-looking**: grim looking. 179. **sensible**: capable of feeling; **again**: in return. 183. **fall pat**: happen exactly. 189. **and**: if. 193. **Limander**: he means Leander. 194. **Helen**: he means Hero. 195. **Shafalus... Procrus**: he means Cephalus and Procris. 200. **'Tide**: betide, come. 221. **gentle**: polite. 223. **fox for his valour**: like a fox for courage. Foxes were known for their cowardice. 224. **a goose for his discretion**: like a goose for caution or prudence. Geese were known to be foolish birds. 234. **lanthorn**: a variant of lantern; **horned moon**: pointed tips of the moon. 238. **Man i'the Moon**: The markings on the moon were seen as delineating a man. 239. **for the candle**: on account of the candle. 240. **in snuff**: (1) offended; (2) in need of snuffing. 244. **stay the time**: wait till the end and endure. 258. **well moused**: well torn (like a mouse in the jaws of a cat). 265. **spite**: malicious stroke of fortune. 267. **dole**: grievous sight. 275. **thread and thrum**: warp and the loose ends of the warp; here, the thread (of life). 276. **Quail**: overpower; **quell**: kill. 279. **frame**: create. 281. **deflowered**: deprived of virginity. Blunder for 'devoured'. 284. **confound**: destroy (me). 286. **pap**: the nipple of males. 293. **Tongue... flight**: Pyramus reverses the order of Tongue and Moon, with the result that Moonshine receives his walking orders. 'Tongue, take your flight' would mean 'be made dumb (by death)'. 296. **No... ace**: not a whole die but a single face, the one-spot; **one**: a single person. 299. **ass**: With pun on ace. 303. **passion**: passionate speech. 306. **which... which**: whether... or. 307. **warrant**: defend. 310. **means**: laments; **videlicet**: as follows. 323. **Sisters Three**: the Fates. 327. **shore**: shorn. 331. **imbrue**: stain with blood. 349. **told**: struck. 352. **overwatched**: stayed up too late. 353. **palpable-gross**: obviously dull. 360. **fordone**: exhausted. 361. **wasted... glow**: logs have burned down into glowing embers. 367. **his sprite**: its ghost. 373. **frolic**: merry. 391. **create**: created. 398. **prodigious**: abnormal. 402. **take his gait**: go his way. 403. **several**: separate. 416. **mend**: do better the next time. 419. **serpent's tongue**: hissing. 423. **Give... hands**: applaud. 424. **restore amends**: make amends in the future.

POZNÁMKY

TEXT A DOBA VZNIKU HRY

Podle věrohodných, nicméně neprůkazných indicií byla hra napsána na přelomu let 1595 a 1596 a poprvé snad byla uvedena 19. 2. 1596 při příležitosti dvorské svatby Elizabeth Caryové, kmotřenky královny Alžběty, a Thomase Berkeleyho. Spolehlivější vymezení doby vzniku hry je širší a spadá do období let 1592 až 1598. Pro svůj oslavný charakter možná posloužila i při sňatku Shakespearova patrona hraběte Southamptona s Elizabeth Vernonovou v roce 1598. Badatel John Dover Wilson (1889–1969) soudí, že autor v průběhu let vnášel do hry řadu úprav a vylepšení a hra se tak postupně vyvíjela a proměňovala. Poprvé se o ní jmenovitě zmiňuje Francis Meres ve svém přehledu klasické i soudobé literatury *Palladis Tamia* v roce 1598. Tiskem vyšla hra v roce 1600 péčí tiskaře Thomase Fishera. Předlohou pro toto první kvartové vydání (K1) byl zřejmě prvotní autorův rukopis. Svědčí o tom nedůslednosti ve scénických poznámkách. Druhé kvartové vydání (K2), které má rovněž v roce 1600, ale pochází až z roku 1619, je nepříliš zdařilým přetiskem K1. Stalo se předlohou pro tisk hry v souborném foliovém vydání třiceti šesti Shakespearových her z roku 1623. Kromě asi šedesáti převzatých chyb z K2 obsahuje foliové vydání scénické poznámky, ale i některé sporné dodatky a úpravy pocházející zřejmě z nápo vědní knihy. První kvartové vydání je považováno za text nejspolehlivější a stává se základem většiny moderních kritických vydání.

NÁZEV HRY

Název *Sen noci svatojánské* v českém prostředí zdomácněl už od prvního překladu Františka Douchy, poprvé uvedeného v pražském Stavovském divadle 26. prosince 1855. Doucha byl zřejmě inspirován německým překladem *Ein St. Johannis Nachts-Traum* od Christopha Martina Wielanda (1733–1813). Ve hře odehrávající se v antických Athénách nese sice tento název poněkud anachronický odkaz na Jana Křtitele, ale to příliš nevádí. Shakespeare adaptoval převzaté látky pro svou dobu a své současníky. Zde jsou navíc antické Athény nahlíženy ve výrazně poangličtené podobě převzaté od Geoffreyho Chaucera. Název ale obsahuje jiný rozpor. Anglické „midsummer night“ (středoletní noc, kdy se v Anglii slavil letní slunovrat) může skutečně odkazovat ke svatojánské noci na 24. června, k noci spojené s mnoha pověstmi a kouzly. Současně je ale v textu několikrát zmíněn „májový rituál“, jenž je (nejen) v anglickém folkloru spojován s prvním květnem jako svátkem lásky a plodnosti. Tento svátek bývá provázen řadou tomu odpovídajících rituálů, jako je stavě-

ní májky (chápané jako falický symbol), příprava sňatku krále a královny Máje, noční výpravy do lesů, kde, jak si stěžuje anglický puritán Philip Stubbes v *Anatomii prohrěšků* (1583) „lidé tráví celou noc v radovánkách... a ze sta dívek se sotva třetina vrací domů jako panny...“. Organizátorem oslav bývá Green Man (Zelený mužiček) či jinak zvaný Robin Goodfellow (v tomto překladu Darmoděj). Vyjevuje se tak řada podobností s příběhem hry, kde se navíc mluví i o nedávném svátku svatého Valentýna. Časem příběhu se tak jeví přelom dubna a května. Uvedeného rozporu jsou si shakespeareovští badatelé vědomi a v řadě vydání na něj poukazují. Pověstná je v tom smyslu poznámka literáta osmnáctého století a editora Shakespearových her Samuela Johnsona: „Nevím, proč Shakespeare nazval tuto hru *Sen středoletní noci*, když nás tak pečlivě informuje o tom, že se příběh odehrává v předvečer prvního máje.“ Výraz „midsummer“ by pak bylo možno chápat ne v časovém, ale obecném smyslu slova jako „bláznivý“, jak se vyskytuje ve spojení „midsummer sickness“ (bláznivá ztřeštěnost). Editor překladu J. V. Sládka O. Vočadlo navrhol titul *Sen divotvorné letní noci* či *Májový sen*. Jiní badatelé zas soudí, že podobně jako u her *Zimní pohádka* či *Večer tříkrálový* je název odvozen od data, kdy se hra poprvé uváděla.

VLASTNÍ JMÉNA

Jména klasická, jak z prostředí athénské aristokracie, tak i jména vládců duchů jsou ponechána v původních tvarech či v mírně počestně podobě (Titanie). „Mluvící“ jména elfů či skřítků jsou přeložena ve shodě s jejich lexikálním významem. Pro postavu Puka (Puck) se držíme zavedeného tvaru, pouze jeho přezdívky obměňujeme po smyslu (Darmoděj, Štístko). Athénským řemeslníkům dává autor anglická jména odvozená od názvů jejich profesí. Překlad přenáší význam jmen, ale volí jména co nejkratší ve snaze nezvýrazňovat lokalizaci do českého prostředí.

I/1

2. za čtyři dny: Od počátku do konce hry uplyne něco málo přes dva dny – příběh končí krátce po půlnoci. Milenci odcházejí do lesa „zítra navečer“ (I/1/164), stráví tam magickou noc a následující den se berou. Jak tomu často u Shakespeara bývá, časové údaje se přelévají a psychologický čas se střetává s časem reálným.

3. nový měsíc: Autor opomíjí fázi novu, která by novému měsíci měla předcházet. Měsíc je v celé hře všudypřítomný a bere na sebe mnohé symbolické funkce.

8. čas v sen: Hippolyta na počátku pojmenovává základní téma hry. Protiklad zdání a skutečnosti, který je přítomný snad ve všech Shakespearových hrách, se zde vyjevuje nejen v textu a situacích hry, ale nese ho i sám její název.

16. meč: Mytický athénský vládce Theseus a královna Amazonek Hippolyta, kterou Theseus v boji porazil a pak pojal za ženu, jsou postavy objevující se v *Rytířově povídce* z Chaucerových *Canterburských povídek*, odkud je dramatik zřejmě převzal. I zde má vévoda Theseus řešit spor dvou soků, i zde je příběh spojen s prvním májem, obdobím vítání jara a oslavy lásky. Lásce a manželství, které tvoří hlavní téma hry, zde předchází válečný střet. Shakespeare nikdy neopomine nahlížet na svět z protichůdných hledisek.

28. ošálil: Jak vidno, lásku si lze nejen „vydobýt mečem“, ale získat i pomocí klamu, osobního kouzla i bezvýznamných tretek. Od počátku hry se ukazuje láska jako cit náchylný podléhat nejrůznějším vnějším vlivům.

32. tretkami: Jeden z řady výčtů, kterých je ve hře velké množství a které obohacují materií příběhu.

41. zákon Athén: Krutý zákon společnosti je zde postaven do protikladu k přirozené lidskosti. Toto téma se objevuje v řadě Shakespearových dramát, snad nejvýrazněji v tragédii **Král Lear**.

44. smrt: Východisko hry – láska mladých lidí, proti níž se staví rodiče a která může mít pro milence fatální následky – je zcela totožné s úvodní situací tragédie **Romeo a Julie**. Jinou formu pak stejné téma nabude v burleskní parodii o Pyramovi a Thisbě, kterou sevcíci a sehrají ochotničtí herci v čele s Miky Špulkou.

56. viděl: Úhel pohledu a oči jako nedokonalý zdroj poznání je motiv, který se prolíná celou hrou. Slovo oči (eyes) se v různých kontextech objevuje ve hře osmdesátkrát.

71. kláštera: Shakespeare se zde dopouští dvojnásobného anachronismu. Ani v antických Athénách, ani v alžbětinské Anglii kláštery neexistovaly. Po rozluce s Římem a katolickou církví nechal Jindřich VIII. (vládl 1509–1547) anglické kláštery vyplenit. I to je doklad toho, že Athény v této hře jsou spíše Athény Chauceovy než antické.

72. neplodné Luně: Luna je ztotožňována s bohyní cudnosti Dianou (srv. 89).

76. dá světu plod: V originále je doslova: „šťastnější je růže, jež je předestilována (v parfém)“. Obraz růže, jejíž vůně přežívá její fyzickou existenci, je oblíbenou autorovou metaforou. Objevuje se např. v **Sonetu 6**. (Kdo má třešň květů schovanou / v lahvičce za sklem, může přičichnout, / a krásy léta zas mu vytanou/ jak skutečné, i když z nich zbyl jen troud.) Překlad nahrazuje metaforou po smyslu.

132. v dějinách: Shakespeare nechává milence mluvit poněkud strojeně a odtahit je o problémech lásky. V porovnání s Romeem a Julií, mileneckým párem, který se vyskytuje v obdobné situaci, je patrné, oč jsou Lysander a Hermie konvenčnější a méně individualizovaní. Zatímco v tragédii **Romeo a Julie** je láska milenců jejich bytostnou daností, zde jde o verbalismus a manýru. Dialog obsahuje další z řady výčtů obsažených ve hře.

145. jak blesk: V tragédii **Romeo a Julie** mluví Julie o milostném vzplanutí podobně: Je to... jak blesk z čistého nebe, který zmizí / dřív, než si řekneš: „Vida, blýská se.“

167. první jitro v máji: Krátký příběh hry završuje širší časový rámec jednoho roku. Folklorní charakter hry je podpořen i odkazy na koloběh ročních období a s nimi spojené oslavy.

173. Dido... Aenea: V originále je doslova „kartágská královna“ a „falešný Trójan“. Alžbětinci, pro něž byla antická mytologie základní učební látkou, věděli ihned, o kom je řeč. Překlad jména doplňuje.

209. Luna: V originále je bohyně měsíce pojmenována jménem Phoebe (Fébe), sestra boha slunce Apollona.

I/2

10. profisenilové: Jako v řadě jiných i v této komedii nechává autor některé zejména lidové postavy komolit různým způsobem jazyk. Překlad zde nutně musí být místy volnější a občas sledovat více ducha než literu originálu.

56. matka: Při představení před věvodou v pátém jednání postavy matky a otce nejsou. Lze se domnívat, že Shakespeare v této fázi psaní hry ještě netušil, jak bude tato scéna v konečné podobě vypadat.

69. řval moc divoce: Podle tohoto místa v textu se usuzuje na dataci hry až po roce 1594. Souvisí to s královskou hostinou konanou 30. srpna 1594 při příležitosti křtin prince Jindřicha Skotského. Podle původního plánu měl triumfální vůz, který vjel do hodovní síně, táhnout lev. Ale z obav, že by vyvolal mezi přítomnými dámami děs, byl lev nahrazen černochem. Nicméně je možné, že prvotní podoba hry vznikla dříve a tato replika byla do textu aktuálně dodána až později.

91. syfilis: V originále je slovní hříčka založena na dvojnásobném výrazu „crown“. Ve spojení „French-crown-colour“ jde o barvu zlaté francouzské mince, ve spojení „French crown“ pak o plešatou hlavu Francouze. Diváci chápali, že plešatost je zde důsledkem „francouzské nemoci“ čili syfilidy. Překlad konkretizuje po smyslu.

104. Dáme do toho všecko: V originále je nejasné místo. Doslova: „Drž, nebo přetni tětivu!“ Podle některých kritických vydání jde o parafrázi přísloví odvozeného z lučišnictví. Překlad bližší originálu by pak mohl znít: „Bud' to bude trefa, nebo můžeme hodit luk do žita.“

II/1

34. Darmoděj... Štítisko: Rarach Puk vychází z folklorní tradice a je od počátku charakterizován jako duch současně škodolibý i dobrý, schopný neustálého převětlování, který s potměšilou radostí vše v mžiku obrací v protiklad. Převraty světa vzhůru nohama a zase zpět, bleskové proměny emocí a citů řídí a organizuje sice na popud svého vládce Oberona, ale po svém. Je vtělením nezbadatelného osudu, který si s lidmi dělá, co chce. Předznamenává ducha Ariela z romance **Bouře**, s nímž má mnoho společného.

65. slečnou... pastýř: Originál uvádí jména Korin (*Corin*) a Fylida (*Phyllida*), která se v řadě dobových pastorál stala obecným označením pro pastýře a pastýřku. Jména jsou odvozena od Korydona a Fylidy z Vergiliových *Eklog*.

70. milence: Milostné historie Thesea a Hippolyty přebírá autor z Northova překladu Plutarchova *Života Theseova*. Vyplývá z nich ale pro hru důležitý protiklad „dospělých“ párů, charakterizovaných bezuzdnou promiskuitou, a mladých, dosud „nevinných“ milenců. Do hry je tak vnesen důležitý aspekt všudypřítomné erotičnosti.

82. od loňského léta: Pokud se příběh hry odehrává v předvečer prvního máje, trvají neshody manželského páru vládců duchů již nejméně celý rok. Odpovídá tomu i líčení nepřírozených přírodních jevů zahrnující zjevně delší časové období. Alexander Pope ve své kritické edici hry na tuto skutečnost poukazuje a mění „the“

na „that“ (middle summer's spring), tedy namísto „od začátku tohoto léta“ je „od začátku onoho léta“. Tuto úpravu přebíráme. Komentátoři upozorňují na výrazné nevládné léto, které panovalo v Anglii v roce 1594 a které mohlo autora inspirovat. I podle této indicie určují možnou dataci hry.

98. mlýnek: Hra se hrávala venku se skutečnými kameny na oddrněné ploše. Popis krajiny i lidských činností zřejmě evokuje vzpomínky na kraj autorova dětství.

158. panenskou panovnici: Autor zde zřejmě vzdává hold královně Alžbětě I., která měla být údajně na prvním uvedení hry přítomna.

168. laskavec: V originále „love-in-idleness“ je lidové označení macešky. Překlad nahrazuje názvem květiny, která má červený květ a v názvu rovněž slovo „láska“.

180. lev: Animální erotičnost je výrazným motivem celé hry. Na rozdíl od žánru pastorál, jehož ohlasy se v této hře nacházejí, je místní krajina plná divé zvěře.

210. se svým psem: Ve hře se střídají momenty extatického zvyvání milované bytosti se spíláním a drsnými nadávkami osobám nemilovaným. Masochistické výlevy si vypůjčují příklady z živočišné říše a rozšiřují tak funkce bohatého bestiáře, který tato hra obsahuje.

231. Apollo: Narážka na příběh z Ovidiových *Proměn*, v němž víla Dafné prchala před rozvášněným Apollonem a bohové ji na její přání proměnili ve vavřín.

Zhruba na tomto místě končí expozice hry. Autor naznačil rámec příběhu daný očekávaným sňatkem vznešeného páru, uvedl dva kontrastní páry milenců: milence na útěku, představující lásku opěťovanou, a milence pronásledovatele, představující lásku neopěťovanou. Lidský „živel“ pak doplnil komickým pásmem divadelních ochotníků od řemesla. Přenesením příběhu do lesa pak paralelně vstupuje do hry jiný vznešený pár, jímž jsou rozhádání manželé, vládcové duchů, a jejich víly a elfové, mezi nimiž má ústřední postavení rarach Puk, který všechna pásma propojuje.

II/2

13. Slavičí: Originál uvádí výraz „Philomel“, básnické jméno slavíka podle Filomelé, dcery athénské královny Pandiony, která byla dle báje proměněna ve slavíka.

63. zradil: Přísaha, kterou Lysandr zakrátko poruší, uvozuje a zdůrazňuje nastávající zvrát.

71. athénský šat: Puk plní příkaz svého pána a snad vskutku netuší, že v lese je Athénanů více.

Hra vstupuje do fáze kolize. Zásahem čarovné moci se začíná původní vzorec vztahů převracet.

III/1

22. jambu: V originále chce Trám napsat prolog „in eight and six“ (v osmi a šesti). Mínen je útvar klasického předshakespearovského sonetu sestávajícího z oktávy (osm veršů) a sestiny (šest veršů).

53. s lucernou: V originále kromě lucerny má představitel Měsíce mít i otýpku roští, v pátem jednání má navíc psa (V/1/134). Skvrny na Měsíci se odpradáva

lidem jevíly jako postava člověka. Folklorní obraz snad vychází z bible (Numeri 15:32–36), podle jiné verze je Mužem na Měsíci Kain vyobcovaný za zabití bratra, otýpka symbolizuje keře rajske zahrady a pes představuje hada.

81. Takového Pyrama: Z Pukovy repliky je patrné, že hra o Pyramovi a Thisbě byla v té době populární. Jazyk hry řemeslníků paroduje tehdejší senekovský divadelní styl a snad i překlad Ovidiových *Proměn* od Arthura Goldinga.

89. u patníku: V originále je „Ninny's tomb“ (ninny = blázen). Jazyková komika vychází ze zkomoleného jména babylonského krále, které správně zní „Ninus“.

145. plodností: V originále tvoří verše 143–148 akrostich (TTAnIA). Zatímco Oberon, jako Král Máje, představuje vášeň jara, Titanie, jako královna Máje, představuje letní plodnost, je Matkou Země, z níž se vše rodí, bohyní nového života a úrody.

163. měsíční svit: Z řady náznaků je zřejmé, že v době před „novým měsícem“ se navzdory skutečným fázím Měsíce příběh odehrává za měsíčního svitu. Například: I/2/94, II/1/141 aj. Srov pozn. k I/1/3.

173. flastříček: Alžbětinci si dávali na otevřené rány pavučinu, aby zastavili krvácení.

191. ztište: Příklad toho, jak dramatik svým textem „režíroval“ scénické dění. Je zřejmé, že Špulka ve své nové roli hlasitě hýkal.

III/2

122. Proč a nač?: Rýmované verše milovníků přecházejí ve zdobnější formu čtyř obkročných rýmů završených rýmovaným kupletem. Srov. 431. a jinde.

257. cikánko: Dosud se dívky od sebe odlišovaly jen tím, že jedna byla milovaná a druhá nemilovaná. Jakmile se jejich postavení změnilo, cítil autor nutnost je odlišit i povahově a fyzicky. Helena je vysoká bledá blondýna mírnější povahy, zatímco Hermie menší snědá černo vláska, která nedokáže ovládat svou prudkost.

355. zahal zemi tmou: Náznak toho, že noc není temná a zřejmě svítí měsíc, je v jistém rozporu s předcházející replikou Hermie (177).

357. podsvětím: V originále Oberon říká: „mlha černá jak Acheron“. Jde o řeku na severozápadě Řecka, přes kterou podle starořeckých bájí převážel převozník Charon duše zesnulých do podsvětí.

367. spraví: Převrácením vztahů mezi mladými milenci v „lidském“ pásmu a láskou královny duchů k lidskému oslovi v pásmu nadpřirozeném vrcholí ve struktuře hry fáze krize. Z Oberonových úst ale zaznívají uklidňující slova, která poprvé předznamenávají smírný a idylický konec. Zbývající útrapy všech tak těžce zkoušených postav hry už divák může nahlížet s humorným nadhledem, bez obav o jejich osud.

382. hřbitovy: Nebyl by to Shakespeare, aby k naznačenému šťastnému rozuzlení komediálního příběhu vzápětí nedodal temné memento o pomíjivosti lidské existence.

463. dobře dopadne: Rytmizovaná a rýmovaná parafráze lidových přísloví a písniček končí prozaickou pointou s až zcizujícím efektem.

Rozdělení her do jednání vytvořili až pořadatelé foliového vydání z roku 1623. Ze strukturálního hlediska hry je zde sice patrný předěl: příběh vygradoval krizí, ale děj se volně přelévá do dalšího jednání, neboť postavy milenců zůstávají na scéně.

IV/1

23. Pavučinkovi: Komentátoři upozorňují na rozpor v textu. Drbáním se, jak shora řečeno, zabývá Hrášek, zatímco Pavučinka se vydal za čmelákem. Je otázkou, zda tím, kdo si v roztržitosti popletl postavy elfů, byl Špulka, nebo sám autor.

29. dudy a vozebouch: V originále jsou jiné dobové lidové hudební nástroje: kleště a kosti. Kleště byly obdobou trianglu, kosti připomínaly kastaněty.

44. zbožňuji: Lze se jen dohadovat, jak daleko Titanie ve své „lášce k oslovi“ zašla. Explicitnější náznak toho, že by proběhl milostný akt, se v textu nevyskytuje. I tak jde o spojení silně erotického rázu, i proto, že osel v lidové pranostice symbolizoval nejen hloupost, ale i mocnou sexuální potenci.

68. sen: Další z textových vodítek k interpretaci, podle níž jak diváci, tak postavy hry jsou nuceni přemýšlet, zda se jim to vše vskutku „stalo“, či pouze „zdálo“.

73. květ: V originále je „Dian's bud“ (Dianino poupě), tedy poupě bohyně cudnosti.

103. Májový obřad: Odkaz na jarní rituál konaný 1. května spojený s lovem je i v Chaucerově *Rytířově povídce*.

111. Herkules s Kadmem: Král Kadmus byl bájný zakladatel starořeckého města Théby. Herkules a Theseus jsou ale pozdější rekové.

132. vítat májové jitro: Časový údaj se shoduje s prvním setkáním Lysandra a Hermie (viz I/1/167), od něhož podle všeho uplynul právě celý rok.

138. Valentýna: Podle pověsti se na svatého Valentýna (14. 2.) začínají pářit ptáci. Oslava lásky a plodnosti, která bývá s tímto datem spojována, navazuje na pohanské luperkálíe, konané 15. 2.

139. v párech: Z repliky je zřejmé, že stranou od sebe leží dvojice mužů a žen.

178. prosbu zamítám: Šťastný konec je tak potvrzen z nejvyšších míst. Ve struktuře dramatického příběhu tak dochází k rozuzlení. Celá hra jako by měla falešný konec s nezbytným rýmovaným dvojverším (183). Vše, co bude následovat, má už charakter jakéhosi epilogu.

198. snech: Potvrzuje se to, co předpověděl Oberon (68). Mladí milenci stejně jako Špulka (214) pohlížejí na své noční zážitky jako na sen.

V/1

7. Šilenci: Podle hypotézy J. D. Wilsona Shakespeare hru psal ve třech etapách mezi lety 1592 až 1598. K nejzralejším a básnicky nejpůsobivějším autorovým dodatkům v poslední verzi hry řadí Wilson právě tuto pasáž.

44. bitvě kentaurů: Kentauři (pololidé a polokoně) chtěli unést ženy svatebčanu na svatbě lapithského krále. Theseus se po boku krále bitvy zúčastnil.

49. Orfea: Thrácký pěvec Orfeus byl rozsápán opilými bakchantkami (kněžkami boha vína Bakcha), protože si po ztrátě Euridiky přestal všimnout žen.

53. Učenosti: Možná narážka na nedávnou smrt vzdělaného dramatika Roberta Greena (1558–1592), který vskutku zemřel v bídě.

59. černý sníh: V originále je „strange“ (podivný). Někteří editoři upravují na „black“ (černý).

108. My přišli za vámi: Autor ukazuje, jak chybná interpunkce dokáže z milého přání učinit ošklivou neomalenost. Správně to mělo znít takto: „My přišli za vámi. Vás urazit / nechceme. Abyste se bavili, / to naším cílem je. Dobře se mít / odteď až do konce. Vy na chvíli / smát budete se. Vlastní neschopnosti / vědomi jsme si. Že vás rozzlobíme, / to vskutku nechcem. Přát vám hodně štěstí / přede vším chceme. To, co pokazíme, / odpusťte nám a přejte naší snaze, / aby vám dneska večer bylo blaze.“

152. každý vůl: V originále je „osel“. Úporná snaha divadelních ochotníků naráží na cynismus a pohrdání „vyšších“ vrstev. Vládce Theseus se posměchu rovněž účastní, ale nakonec jako jediný z „diváků“ dokáže upřímnou snahu ocenit.

193. meč... pochva: V originále je „Limander“ a „Helena“. Komolí se tu a zaměňují jména mytických antických milenců Leandra a Hery. Překlad antickou narážku pomíjí a nahrazuje ji funkčním ekvivalentem. Dvojsmyslným výrazem „pochva“ překlad kompenzuje „stones“ (kameny či varlata) (186).

195. lichvář... lichva: V originále je „Shafulus“ a „Procrus“. Komolí se tu jiná jména antických milenců (Kephalos a Procris). Protože jsou to jména dnešním divákům spíše neznámá, překlad je opět nahrazuje jinými výrazy ve shodě s intencí originálu.

339. lidový tanec: V originále je zmíněn tanec „Bergomask“, jehož jméno je odvozeno od provincie Bergamo v Itálii.

355. oslavy: Závěrečným dvojverším se končí „lidské“ pásmo hry.

369. tvůrci snění: V originále je „triple Hecate's team“ (Hekatino trojspřeží). Hekaté, bohyně noci, vládla trojí říši: nebeské jako Luna, pozemské jako lovkyně Diana a podsvětní jako Proserpina.

383. Nazkoušet by se to mělo: Závěrečnému žehnání domu, kterým vrcholí pásmo duchů, předchází tato ryze divadelnická poznámka se zcizujícím efektem. Oberonovo žehnání novomanželům podporuje hypotézu, že hra se uváděla při příležitosti svatby vznešeného páru.

407. Jdem!: Dvojverší uzavírá pásmo duchů.

409. Pokud jsme se vám nelíbili: Jako poslední zůstává na scéně herec, který odkládá roli Puka a vstupuje do přímého kontaktu s diváky. Motiv snu a zdání předává z divadelního jeviště do hlediště. Je-li v této hře pouhým snem divadelní představení, v romanci *Bouře*, napsané o řadu let později, jde autor ještě dál:

*Jsmo z těžké látky,
z jaké se tkají sny, a chvilka žití
je ostrov v moři spánku.*

EDIČNÍ POZNÁMKA

Originál hry je vytištěn a překlad byl pořízen podle následujících vydání:

Shakespeare, William: *A Midsummer Night's Dream*

(<http://shakespeare.thefreelibrary.com>)

Shakespeare, William: *A Midsummer Night's Dream* (The Arden Shakespeare, Routledge, 1994)

Shakespeare, William: *A Midsummer Night's Dream* (The Riverside Shakespeare, 1974)

S ohledem na čtenáře a pro jeho snadnější orientaci v textu jsme podle uvedených vydání doplnili údaje o místu děje a scénické poznámky; vycházeli jsme z nich též při sestavení anglického glosáře a částečně z nich čerпали i pro závěrečné poznámky.

DALŠÍ LITERATURA

Chudoba, František: *Knihy o Shakespearovi* (Jan Laichter, Praha 1941)

Kott, Jan: *Titania and the Ass's Head* (In *Shakespeare Our Contemporary*, Routledge, London 1965)

Shakespeare, William: *Sen noci svatojanské* (In *Komedie II*, SNKLHU, Praha 1959), přeložil Josef Václav Sládek, poznámky napsal Otakar Vočadlo

Shakespeare, William: *Sen noci svatojanské* (In *Komedie II*, SNKLU, Praha 1955), přeložil E. A. Saudek, úvody a poznámkami opatřili E. A. Saudek a Zdeněk Stříbrný

Shakespeare, William: *Sen svatojanské noci* (In *Pět her*, Odeon, Praha 1980), přeložil a doslov napsal Alois Bejblík

Shakespeare, William: *Sen noci svatojanské* (Torst, Praha 1996), přeložil, poznámkami opatřil a úvodní studii napsal Martin Hilský

Schmidt, Alexander: *Shakespeare Lexicon and Quotation Dictionary* (Dover Publication, Inc, New York 1971)

Stříbrný, Zdeněk: *Dějiny anglické literatury I* (Academia, Praha 1987)

Vodák, Jindřich: *Sen noci svatojanské* (In *Shakespeare*, Melantrich, 1950)

OBSAH

Předmluva	5
A Midsummer Night's Dream	8
Sen čarovné noci	9
Glossary	134
Poznámky	140
Ediční poznámka	148

WILLIAM
SHAKESPEARE

**William
Shakespeare**
**A MIDSUMMER
NIGHT'S DREAM**

SEN
ČAROVNÉ NOCI

Z anglického originálu *A Midsummer Night's Dream* přeložil,
předmluvu napsal a poznámkami opatřil Jiří Josek.

Obálku navrhl Aleš Krejča.

Grafická úprava a sazba Jaroslav Hrabě.

Redakce Jana Mertinová.

Vydalo nakladatelství Romeo, Pod Bání 21, 180 00, Praha 8,
jako svou 33. publikaci.

Vytiskl Akcent tiskárna Vimperk, s.r.o.

Vydání první, Praha 2010.

www.nakladatelstvi-romeo.cz

www.jiri josek.com